

Utorak, 8. oktobar 2002.

Svedok Đuro Matovina

Svedok Nikola Samardžić

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.30 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJE MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Matovina, juče ste tokom ispitivanja pomenuli Jovana Raškovića i rekli ste da je on imao značajan uticaj na srpski narod. Rekli ste da je on bio jedan od osnivača Srpske demokratske stranke. Ja ga lično nisam poznao, ali su njegove izjave dobro poznate. Vi ste rekli da je on podržavao ideju o Velikoj Srbiji, što nije tačno. Kad je to Jovan Rašković govorio o Velikoj Srbiji?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Juče sam svjedočio o govorima koje je on držao na osnivanju Srpske demokratske stranke u Slatini i šire u Slavoniji i rekao sam da su njegovi nastupi bili takvi i govori iz kojih je jasno bilo vidljivo da on zapravo zagovara projekat stvaranja Velike Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li ikad pomenuo on, a da ste vi čuli da je pomenuo on nekakvu Veliku Srbiju?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: O tome je pisala i štampa i uopće je poznata stvar bila što on zapravo zastupa i kakvi su bili njegovi govori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi znate da Jovan Rašković nikad nije govorio o Velikoj Srbiji?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam za tu tvrdnju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da je, na primer, u Vukovaru 22. jula ili na onom govoru koji ste vi pominjali, govorio da Srbi nikad neće posezati za oružjem niti ugrožavati nečiju decu, ali će uvek biti spremni ugrožavati ustaški režim i da taj zahtev nije antihrvatski, nego antiustaški? Da li se sećate toga, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam za taj njegov govor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa to je bila sadržina većine njegovih govora koje smo imali prilike da vidimo u štampi i u drugim sredstvima informisanja. Dakle, ne antihrvatski kako je govorio, nego antiustaški. Da li se sećate toga?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Rekao sam da ne znam za takav njegov govor u Vukovaru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno da je predizborna kampanja u Hrvatskoj početkom 1990. godine bila puno ikonografije koja je oživela duh tvorevine Ante Pavelića NDH iz vremena 1941-1945. godine? Da li se bar toga sećate, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja nisam bio u kampanji u Hrvatskoj, po cijeloj Hrvatskoj. Rekao sam da sam bio u Slatini i onda se nisam bavio politikom. Bio sam policajac, rekao sam juče na kojoj dužnosti i što sam radio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li znate šta je bila sadržina te politike kada je reč o odnosu prema Srbima, poznata sadržina, jednu trećinu treba pobiti, jednu trećinu iseliti, a trećinu prekrstiti u katolike? Da li se sećate toga?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Nikad ne znam za takve stavove službene, možda pojedinaca, ali službena politika to nikad nije bila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li se sećate, na primer, da je aprila 1990. godine, o tome ste mogli da vidite u štampi u Hrvatskoj, grad Hvar osvanuo sa grafitima "Hrvatska je do Zemuna, Zemun je Hrvatska"? Je li se sećate toga, možda?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Zaista se ne sjećam i rekao sam vam da nisam takvu hronologiju vodio, bavio sam se svojim poslom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je čak i Ivica Račan, sadašn-
ji predsjednik hrvatske Vlade, 27. februara 1990. godine izjavio da je HDZ
stranka opasnih namera? Da li se toga sećate?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Da, poznata mi je ta izjava. No, političke
izjave i izjave političara su izjave koje se koriste u određenim prigodama, kao
što to biva uvijek.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li se sećate onda da je Dalibor
Brozović, jedan od šest članova Predsedništva tadašnje Hrvatske, čiji je
predsednik bio Franjo Tuđman, u svakom svom govoru građanima Bosne i
Hercegovine obećavao hrvatsku šahovnicu na Romaniji i hrvatsku državnu
granicu na Drini?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Nije mi poznat taj govor gospodina
Brozovića, niti njegovi politički nastupi. Jako malo znam o njemu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi očigledno o tome ne znate, bar
tako kažete. A da li je tačno, da li to bar znate, da je ta crveno-bela šahovnica
zapravo bila zastava koju su nakon 50 godina odredili kao zastavu Hrvatske i
da je tačno da je takva zastava bila zastava Nezavisne Države Hrvatske u
vreme Ante Pavelića i ustaške države?

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, već nekoliko puta ponavljate isto pitanje.
Nećemo da vam dozvoljavamo da stalno ponavljate jedno te isto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li se sećate, na primer, izveštaja
“Rojtersa” (Reuters) od aprila, 23. aprila 1990. godine o izborima, piše izveš-
taje o izborima HDZ-a i karakteriše je kao nacionalističku i izrazito separatističku
stranku? Da li se toga sećate?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Nisam čitao “Rojters”. Zaista se ne bih
upuštao u političke ocjene izbora stranaka ni bilo čega.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je tačno da je upravo region
Zapadne Slavonije iz koga ste vi, imao velike ožiljke od masovnih zločina koji
su tokom Drugog svetskog rata počinjeni upravo pod tom zastavom koju sam
pomenuo, na primer onog događaja na pravoslavnu Novu godinu 13. janu-
ara 1942. godine kada je došlo do masakra nad srpskim stanovništvom i kada
su upravo ustaše iz Podravske Slatine opkolile srpsko selo Kometnik kod

Voćina i izmasakrirali 275 žitelja? Da li vam je to, budući da ste živeli u Zapadnoj Slavoniji Ö

SUDIJA MEJ: Samo trenutak jedan. Prema prevodu to je bilo januara 1994. godine. Da li ste taj datum imali na umu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 13. januara 1942. godine.

SUDIJA MEJ: U redu. Koje je pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pitao sam gospodina Matovinu, s obzirom da je živeo upravo u Zapadnoj Slavoniji, da li su ti ožiljci i ti događaji bili prisutni u svesti ljudi tada kada je ponovo oživelo ustaštvo u Hrvatskoj?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam rođen 1949. godine, dakle poslije Drugog svjetskog rata. Što se dešavalo u ratu znam kroz povijest. Iстина je da je bilo zločina i o tome se javno govori i nikad nije ni jedan zločin prešućivan.

ovdeOPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije ni jedan prećutkivan, nije tačno, ali da li se sećate da su u Hrvatskoj 1990. godine usvojene ustavne promene, da ih sada ne nabrajam pojedinačno, ali suština je bila da je Srbima ukinut status konstitutivnog naroda tim promenama. Da li se toga sećate, 1990. godine?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam na šta mislite. Mislim da postoji Ustav i u njemu jasno piše koja su prava svih naroda. Ne bih se upuštao u tumačenje ustavnih odredbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li se sećate, pošto ste tada bili u javnom životu na neki način, da hrvatska vlast nije uvažila ni jedan srpski amandman na predlog novog Ustava, posebno kada je reč o zahtevima Srba da u novom Ustavu zadrže status koji su do tada imali u svim Ustavima posle Drugog svetskog rata, status konstitutivnog naroda? Da li se sećate toga da ni jedan amandman srpski nije usvojen?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja mislim da je usvojen i da je nađen kompromis i da takvo riješenje postoji u Ustavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. A recite mi, molim vas, da li je tačno da je sve to šta se događalo, od simbola do nelegalnog naoružavanja paravojnih formacija Hrvatske, podsticalo ne samo na nacionalizam u

Hrvatskoj, već i fašizam i diskriminatorски uvredljiv odnos prema Srbima u Hrvatskoj? Da li vam je to bilo poznato?

SUDIJA MEJ: Ne morate da odgovorite na to pitanje. To je jednostavno zloupotreba među pitanjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je predizborna kampanja u Hrvatskoj početkom 1990. godine nedvosmisleno nagovestila jedan pogromaški odnos ovih nacionalističkih stranaka prema Srbima i prema rešavanju njihovog statusa u Hrvatskoj?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Niste u pravu, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A šta možete da kažete o osnivanju Zbora narodne garde kao profesionalno uniformisane i oružane formacije, a koje je bilo protivustavno, zar ne? Nadam se da znate da je Ustavni sud Jugoslavije ocenio kao neustavnu odluku o osnivanju ove paravojne formacije.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam za takvu odredbu Ustavnog suda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li znate da je u Hrvatskoj 1990. počelo ilegalno naoružavanje?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Hrvatska se morala braniti od agresije koja je prijetila iz dana u dan, a što se kasnije obistinilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi da li vam je poznato da je naoružanje, municija i oprema tajno distribuirana po čitavoj teritoriji Hrvatske i da je vršena isključivo osobama hrvatske nacionalnosti, a pre svega članovima HDZ-a? Je li to tačno ili ne? Vi kao policajac biste to morali znati.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam da je vršeno tajno naoružavanje. Sami ste rekli da je osnovan Zbor narodne garde i hrvatska policija koja je kasnije zajedno sa Zborom narodne garde činila oružanu silu Republike Hrvatske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li se sećate onda bar, to je bila opštepoznata činjenica u celoj Jugoslaviji, da je Predsedništvo Jugoslavije 9. januara 1991. godine, znači na samom početkom 1991. godine, donelo naredbu da se rasformiraju neregularni oružani sastavi i da je na molbu Vlade Hrvatske produžilo dati rok određen naredbom za 48 časova, to znači da je

novi rok bio 21. januar? Da li se sećate toga i događaja koji su tu sledili?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Sjećam se, Predsjedništvo je donijelo takvu odluku, a istovremeno je JNA naoružavala srpsko pučanstvo i pripremala ga za oružanu pobunu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da JNA nikog nije naoružavala, ona je samo mobilisala regrute? Je li vam to poznato?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: O tome sam juče govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Juče ste u glavnom ispitivanju rekli da su Srbi sami napuštali policiju, a poznato je da je upravo nova hrvatska vlast prvo očistila sektor unutrašnjih poslova od Srba, doduše i od nepodobnih Hrvata i da se pristupilo reorganizaciji i brojnom jačanju, da je formirano tada 18 policijskih uprava raspoređenih tako da pokrivaju teritoriju cele Hrvatske. Da li vi ostajete pri svojoj tvrdnji da su Srbi sami napuštali ili su oterani iz policije?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ostajem pri tvrdnji i znam da nitko nije dobio otkaz, da nitko nije oteran, da je policija u to vrijeme bila jedina oružana sila koju je imala Republika Hrvatska i da je legitimno pravo bilo hrvatske države da ojača policiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, nije vam poznato, dakle, ni ovo masovno otpuštanje iz javnih službi iz policije, iz medija, pa čak i iz preduzeća?

SUDIJA MEJ: Pre nego što odgovorite na to pitanje, trebalo bi da postavite pitanje na sledeći način: da li je bilo brojnog otpuštanja? Da li vam je to poznato ili ne, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA: Ne, nije bilo otpuštanja. Pojedinci su sami odlazili, a koliko ja znam, gdje sam ja živio i radio, nitko nije dobio po tom kriterijumu otkaz o kojem govori gospodin Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li se sećate da je u Pakracu upravo nasilno promenjen nacionalni sastav policije što je 2. marta dovelo do sukoba između građana srpske nacionalnosti i policijskih snaga Hrvatske? To je u vašem komšiluku, morate se sećati toga.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVORa: Je, u komšiluku je i prije napada na poli-

cijsku postaju u Slatini bio je napad na postaju u Pakracu, a za promjenu nacionalnog sastava ne znam, tamo nisam bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako su Srbi bili u većini, nisu valjda napadali sami na sebe, nije bio nikakav napad, nego protest?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Je, bio je napad zauzimanja policijske postaje u Pakracu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je hrvatska policija 17. avgusta u nameri sprečavanja održavanja srpskog referenduma iz pojedinih stanica milicije u gradovima sa većinskim srpskim stanovništvom pokušavala da oduzme naoružanje, što je i prouzrokovalo podizanje barikada i blokadu puteva? Da li se toga bar sećate?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, nije bilo potrebe oduzimanja naoružanja, tada je naoružanje bilo u policijskim postajama, a to je bio samo alibi za napad na policijske postaje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi upravo i govorite i u svojoj izjavi da su pobunjenici napadali policijske stanice u Hrvatskoj i hteli zauzeti stanice u kojima je bilo oružje i municija. Možete li bliže da nam objasnite da li to znači da su, u stvari, Srbi napadali policajce i policijske stanice u kojima je praktično bilo 80 posto srpskog sastava? Ne čini li vam se to nelogičnim, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam juče govorio o hronologiji napada na policijske postaje Knin, Banovina, Petrinja, Pakrac, Slatina, dole Obrovac, Benkovac, gdje su srpski policajci bili u većini i gdje je nakon izvršenja napada uspostavljena vlast takozvanih SAO Krajina i gdje su nakon toga postavljene barikade na prometnice, to područje je bilo odsječeno od ostalih dijelova u Republici Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi kad govorite o ovim napadima, da li vi zapravo govorite ne o napadima na policijske stanice, nego o protestu građana srpske nacionalnosti zbog nagle promene etničke strukture u sastavu policije?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, ne radi se o toj tvrdnji i o tome na što mislite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete u svojoj izjavi "napetost je rasla, u

Kninu je došlo do pobuna, a srpski pobunjenici počeli su napadati policijske stanice u Kninu, Petrinju, Pakracu i Daruvaru. Policija je bila jedina naoružana snaga Hrvatske". A onda kažete "1990. godine 85 posto policajaca bili su Srbi, a Hrvata je bilo 15 posto. To znači, oni su sami sebe napadali", je li tako?
SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam govorio o nacionalnoj strukturi u policijskoj postaji u Slatini. Taj podatak se odnosi na tu postaju, a i u drugim postajama je bila slična situacija. Na nivou ministarstva je taj odnos bio negdje 65, 70 na prema 30, iako Srbi u Hrvatskoj nisu većinski narod.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi to tvrdite da je procenat koji je važio za celu Hrvatsku ili za ove krajeve u kojima su srpski stanovnici bili većinski stanovnici?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa u tim krajevima je taj odnos bio još nepovoljniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kad govorite, juče ste govorili o napadu na vašu policijsku stanicu, a u stvari sami to demantujete, jer navodite da su vođe SDS-a, a, u stvari, nije nikakve vođe SDS-a, nego demonstranti koji su demonstrirali pred stanicom, tražili od načelnika policijske stanice Krešimira Libla garanciju da se oružje neće izneti iz policijske stanice. Je li to tačno?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: To je bio razlog dolaska, odnosno alibi ili izgovor, jer nikakve namjere nije bilo odnošenja oružja i takav napad nismo ni očekivali. U poslednji čas smo uspjeli sakupiti potrebit broj ljudi da se spriječi ulazak militantne mase u prostorije policijske postaje i zauzimanje policijske postaje, jer smo znali i vidjeli što to znači kad bude zauzeta postaja, ne znam Knin, Pakrac i ova druga mjesta gdje su bile postavljene barikade i gdje nije funkcionirala hrvatska vlast.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno, gospodine Matovina, da su procesi o kojima vi govorite upravo organizovani zbog straha da se HDZ ne bi naoružavao upravo izuzimanjem ovog oružja iz policijske stanice?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ma nema govora o tome. Tko bi iz policijske postaje službeno oružje dao HDZ-u? To nikom nije bilo ni u primisli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Matovina. Da li je tačno da su jedini zahtevi svih okupljenih građana bili da se oružje ne

iznosi iz policijske stanice? Da li je tačno da je okupljanje građana bio rezultat straha od pogroma koji je pretio građanima srpske nacionalnosti i koji je kasnije usledio prema ovim građanima? Je li tako ili nije?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Nije tačno, jer u posljednji momenat je spriječen ulazak militantne mase u prostorije postaje i zauzimanje postaje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Matovina, to su bile demonstracije pred stanicom, a ne napad na stanicu, jer sami govorite da je bila velika masa i da su imali nameru da uđu u policijsku stanicu da bi oni svakako ušli. To proizilazi iz onog šta ste sami rekli.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa ne bi ušli, jer je to jedina policijska postaja koja je bila napadnuta, a odbranjena. Ove druge koje su bile napadnute u to vrijeme su i zauzete i nakon zauzimanja tih postaja vidjelo se kako je tamo funkcionirala vlast.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Matovina, vi ste sami rekli da su bili naoružani, da je bilo mnogo ljudi, naravno niste videli to oružje, a da niko nije tada povređen, niti je bilo ko na bilo koga pucao. Prema tome, nije bilo nikakvog napada. Je li to tačno ili nije, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam juče govorio da je tom prigodom prevrnut osobni automobil Mesaroš Mate, da je taj čovjek izrezan i da mu je život spašen krajnjim naporima nas nekolicine. A isto tako sam govorio da je militantna masa pucala i da je nakon odlaska mase ispred policijske postaje bilo više stotina čahura od ispaljenog streljiva. Prema tome, masa je bila naoružana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je ili nije masa bila naoružana i čaure o kojima govorite, da ne ulazimo u to, jer ja zaista ne znam ništa o tim događajima, samo iz onoga šta ste vi rekli proizilazi da niko nije bio povređen, a taj građanin o kome govorite je uleteo automobilom u masu, iako je mogao da ide okolnim putem brže i bliže, namerno je uleteo automobilom u masu, o tome postoji mnogo svedoka i povredio mnogo ljudi. Da li se toga sećate, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Istina, on je prolazio kroz masu, a njegov cilj je, kao što sam juče govorio, bio da što prije stigne u Dom zdravlja gdje mu je bila bolesna supruga i bilo je neuobičajeno, barem do tog vremena, da se tako velika masa vodi neorganizirano i nenajavljeno, bez osiguranja, nađe na glavnoj prometnici i blokira promet i paralizira uopće komunikacije u

gradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, gospodine Matovina, pošto vi dobro znate svoj grad, ja nikad tamo nisam bio, neki vaši sugrađani koji su učestvovali u tome kažu da je njemu mnogo bilo bliže da ide do Doma zdravlja drugim ulicama, a ne da ide kroz masu demonstranata u koju je velikom brzinom uleteo automobilom i povredio više od 10 ljudi. Da li se sećate toga, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, on nije povrijedio. Nije on takvom brzinom prolazio kroz masu o kojoj vi pričate, bar nitko nije tražio liječničku pomoć. A zašto nije išao okolnim ulicama, ja zaista ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa jeste čuli da negde kad se drži neki miting neko zapne da juri automobilom kroz taj miting?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa ima svakakvih slučajeva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da ne raspravljamo više o toj temi. Da li se sećate odluke o blokadi svih kašarni JNA u Hrvatskoj i to po jedinstvenoj odluci vrhovništva koja je doneta u drugoj polovini avgusta 1991. godine, a i odluka o napadima na sve jedinice JNA od 14. septembra 1991. godine? Da li se toga sećate?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: O tome sam juče govorio. Mislim da odluka o kojoj vi sad govorite, da se odnosi na onaj takozvani "džentlimenski sporazum" kad je Vlada Republike Hrvatske se dogovorila sa JNA o mirnom napuštanju infrastrukture i lokacije gdje su bile njene postojbine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je, na primer, od tih događaja u Splitu 6. maja pa do 22. jula u Hrvatskoj zabeleženo 126 slučajeva napada prema pripadnicima i objektima JNA kojima je jedina krivica bila što su bili stacionirani u Hrvatskoj, na hrvatskom delu jugoslovenske teritorije, kao Jugoslovenska narodna armija? Da li se toga sećate?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa za taj podatak ne znam, ali znam da je u Hrvatskoj raslo nepovjerenje i neraspoloženje prema JNA, jer se vidjelo da ona to nije, da nije jugoslavenska i narodna, jer se je u tim konstelacijama i događanjima svrstala na jednu stranu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prethodni svedok je ovde govorio da je JNA tamo gde se pojavljivala razdvajala strane koje su bile u sukobu i da se nije svrstavala, ali neka to ostavimo za nekog drugog. Da li se sećate 31. okto-

bra 1991. godine kada je očišćeno 15 sela grubišnopoljske opštine? Da li se toga sećate, 15 srpskih sela?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam. Ne znam, jer rekao sam vam da sam cijelo vrijeme rata bio u Slatini, a što se dešavalo na drugim područjima, zaista me nemojte pitati, jer nemam te podatke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ovde govorili i o drugim delovima, ali da li se sećate 13. decembra 1991. godine, dakle 13. decembra 1991. godine kada je preko 100 naselja opštine Podravska Slatina, Daruvar, Orahovica, Slavonska Požega očišćeno i isterani Srbi, 13. decembra 1991. godine? Valjda to znate, to vam je poznat Ö

SUDIJA MEJ: Pustite svedoka da odgovori na pitanje. Izvolite, gospodine Matovina.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam za taj podatak. Znam da je, o tome sam juče govorio, taj put bilo povlačenje paravojnih postrojbi i dijela pučanstva sa područja o kojima sam govorio.

SUDIJA MEJ: Vi ste bili u Slatini i bili ste tamo načelnik policije. Ako je stotinu naselja u toj opštini očišćeno, odnosno da je stotinu naselja u toj opštini očišćeno, vi biste to znali, zar ne?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne. Ja sam onda bio u Slatini, bio sam pomoćnik zapovjednika policijske postaje, a gospodin Milošević je ovdje u svom pitanju postavio pitanje da li ja znam za općine Požega, Daruvar, Orahovica, Slatina. Ovaj dio o kojem sam svjedočio, a to je sa područja općine Slatina gdje sam ja bio pomoćnik zapovjednika, točno je da je došlo do povlačenja stanovništva sa paravojnim postrojbama do crte Požega, Pakrac, Kamensko, prema kasnije uspostavljenoj UNPA (United Nations Protected Area) zoni, a za ova druga naselja, za Požegu, Daruvar i ostalo, zaista ne znam o čemu me pita gospodin Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak da raščistimo ovo. Vi se osvrnite na područje koje vam je poznato, dakle Slatinu. Kažete da se jedan deo stanovništva povukao. Pitanje je bilo je li došlo do nekakvog čišćenja tog stanovništva, odnosno je li

srpsko stanovništvo bilo prisiljeno da ode?

SVEDOK MATOVINA: Srpsko stanovništvo od strane hrvatskih vlasti nije bilo prisiljeno da ode. Otišlo je dobrovoljno sa dijelom pobunjenih Srba i sa postrojbama koje su gore bile u tom dijelu formirane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači sami su i dobrovoljno napustili stotinu naselja na teritoriji ovih opština? To vi tvrdite, gospodine Matovina. A recite mi, molim vas, pošto ste sami rekli da su 14. decembra, da je 14. decembra hrvatska vojska preuzela kontrolu nad celom tom teritorijom, koliko su, po vašem saznanju, trajale borbe da se preuzme ta teritorija i da se istera srpsko stanovništvo?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, srpsko stanovništvo nije uopće isterivano nego je 14. prosinca (decembar), nakon povlačenja i naredbe postrojbi paravojske da se s njima povlači stanovništvo, hrvatska vojska preuzela kontrolu nad tim područjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Bar se slažete sa tim datumima, znači 13. decembra 1991. godine, ja kažem da je 100 naselja ispražnjeno, vi govorite samo za Slatinu. Recite mi, molim vas, zašto ste u tim svim borbama i preuzimanju kontrole upravo, znači, 13., a 14. je već preuzeta kontrola od strane hrvatske vojske, zašto ste samo izuzeli Voćin kao događaj, kada je 100 naselja ispražnjeno i kada i sami kažete da ti ljudi koji su prema vašoj tvrdnji pobijeni i stradali, da su stradali ne samo u Voćinu, nego u još nekim naseljima? Zašto ste od tih stotinu naselja izdvojili samo Voćin?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam juče govorio o području koje je bilo u sastavu bivše općine Slatina i o lokacijama gdje su počinjeni zločini pri likom povlačenja paravojnih postrojbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, recite mi, gospodine Matovina, kakve veze ima Srbija, pa čak, evo, da uzmemo i JNA kojom Srbija nije komandovala, kakve veze ima sa tim događajima uopšte, na primer, eto u Voćinu koji ste vi uzeli za primer?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Zašto me to pitate? Znete i sami valjda o čemu se radi.

SUDIJA MEJ: Nemojte vi sada da se brinete za razloge zašto je postavljeno pitanje. Jeste li videli ikakav angažman JNA ili Srba, uopšteno govoreći u onome šta se dogodilo u Slatini? Možete li u vezi sa tim da nam pomognete?

SVEDOK MATOVINA: Pa već sam rekao da je komplet naoružavanje pobunjeničkih postrojbi bilo u organizaciji JNA, da je izvršena priprema zapovjednog kadra, da je izvršena mobilizacija i dodatna obuka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Matovina, čak i u ovoj krivičnoj prijavi koju ste vi juče prezentirali, koju sam samo letimično pogledao, ali dovoljno detaljno da nešto mogu da iz nje zaključim, svi, doslovno svi bez izuzetka protiv kojih ste podneli krivičnu prijavu, isključivo su vaši građani sa tog prostora. To valjda nije sporno, jer to vam piše u krivičnoj prijavi. A onda dalje vi govorite ...

SUDIJA MEJ: Idemo redom. Prvo prijava. Mislim, možda vi, gospođu Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff) možete da nam pomognete. To je prijava na koju se pozivalo Tužilaštvo i u kom se iznosi čitav niz osumnjičenih, tabulator 5, dokazni predmet 334.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Zapravo radi se, časni Sude, o krivičnoj prijavi podnetoj Okružnom javnom tužilaštvu u Osijeku, a odnosi se na događaje u Četekovcu.

SUDIJA MEJ: Gospodine Matovina, ovde se sada vama tvrdi da osumnjičeni koji se ovde spominju, samo trenutak da pogledam o čemu je reč, da su svi oni iz vašeg područja, dakle građani iz vašeg kraja, a ne, kao što se navodi, Srbi iz Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, pustite neka svedok odgovori prvo na ovo.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Točno je da su svi ovi prijavljeni za masakr u Četekovcu građani sa područja bivše općine Slatina koji su bili mobilizirani u paravojne postrojbe koji su bili naoružani oružjem JNA i čak je bio dio obučen u odore JNA, u odore koje koristi rezervni sastav. O tome postoje izjave svjedoka očevidaca. A za onaj drugi dio spiska gdje se nalaze pripadnici takozvanih Bijelih orlova, ljudi koji su došli iz Srbije, o kojima je također jučer bilo govora, mogu reć to da te osobe nisu prijavljene iz razloga toga što se radi samo o imenu i prezimenu i nikakvih drugih podataka nismo imali. A u

to vrijeme sa Srbijom nije bilo komunikacije, tako da se potpuni i točni identitet tih ljudi nikad nije mogao utvrditi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pogledajte dalje. Dobro, to smo bar, to ne može biti sporno, jer na papiru stoji da su to sve vaši lokalni građani. Onda govorite u toj istoj prijavi, kažete opis činjeničnog stanja, ispisali 50 simbola sa četiri "S", parole "sve je srpsko", "Vuk Drašković", "ubićemo Tuđmana", pa opet "smrt Tuđmanu", "Srbija", "Vuk Drašković". Šta ima veze Srbija sa tim, da li znate da mi kažete?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa to su bile one parole koje su bile istaknute na pročeljima više zgrada 31. svibnja (maj) na 1. lipanj (jun) 1990. godine i u više sela, kada je u susret osnivanju SDS vršena takva propaganda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Matovina. Dakle, od stotinu naselja koja su 13. decembra 1991. ispražnjena, vi ste samo jedno našli, Voćin i tu kažete da su Srbi izvršili masakr, a vrlo se dobro sećate da je došlo do eksplozije u Voćinu zaliha nekih municija i eksploziva koji su tu bile dovučene, ne znam od koga, ali se o tome govorilo i da je sve u okolini te eksplozije razrušeno i da su ljudi stradali. Da li se sećate tog događaja, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam za tu eksploziju. Znam za potpuno uništenje Voćina i okolnih sela kod povlačenja. Ne znam na koju eksploziju mislite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa tu eksploziju u Voćinu o kojoj postoje podaci i vi ste je juče pominjali, samo ste rekli da je minirano samo jedno mesto u Voćinu, pa onda srušen maltene ceo Voćin. To je bila eksplozija zaliha nekog materijala, eksploziva, municije tamo za koju se nije moglo utvrditi šta je izazvalo.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Crkva je bila dignuta eksplozivom, a u njoj je bilo skladište više tona eksploziva i streljiva, a okolne zgrade su paljene i minirane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A znači skladište, zgrada koja je služila kao skladište eksploziva je odletela u vazduh i tako je došlo do toga u Voćinu o čemu vi govorite?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa to je dignuto i učinjeno baš na dan

povlačenja i ovog masakra koji se desio te noći, 12. na 13. prosinca (decembar) 1991.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je vama bar jasno, gospodine Matovina, da pošto ste Vi sami rekli da je 14. decembra hrvatska vojska preuzela kontrolu nad svim ovim područjima, da je to bilo sve šta se događalo u tim borbama između vas u lokalnim sukobima, na toj čitavoj teritoriji u ofanzivi hrvatske vojske, jer kažete sami ovo se desilo 13., a 14. vojska hrvatske zauzela celo to područje, je li tako ili nije?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa vidite, u ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vremena vas demantuju, gospodine Matovina, 13., a 14. je već preuzela hrvatska vojska, kako to?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: I to je bilo sve gotovo dok je vojska preuzela. Međutim, da pomognem oko razjašnjenja ovog slučaja. U predmetu čak postoji jedna krivična prijava koju je podnijelo tužiteljstvo Republike Srpske u Banja Luci protiv nekoliko osoba koje su digle crkvu Blažene djevice Marije u Voćinu u zrak i to su okvalificirali kao "oštećenje tuđe stvari". Međutim, iskazi drugih svjedoka govore da su to učinile druge osobe i ti iskazi postoje u predmetu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja uopšte ne ulazim u to šta je, nego hoću da mi objasnite, jer vi to znate, za razliku od mene koji može samo da prikuplja sada informacije, da je reč bila o ofanzivi hrvatske vojske i da je tu došlo do sukoba lokalnog srpskog stanovništva i hrvatskih vlasti, je li tako ili ne?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Mislim da sam pojasnio i juče i sad kako je došlo do tih događaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Matovina. A da li su vam poznati, kao policajcu, događaji u okolini Pakraca, Pakračka Poljana i masovna likvidacije Srba u Marinom Selu i Pakračkoj Poljani 9. oktobra 1991. godine kada je tu stvoreno i više malih logora smrti od kojih su najgori bili Ribarska koliba u Marinom Selu i Stara ciglana u Pakračkoj Poljani? Da li vam je nešto o tome poznato?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, nisam bio u Pakracu i ne znam ništa o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi da li se sećate ili ste čuli

da je u periodu od 11. oktobra do 29. marta 1992. godine, od 11. oktobra 1991. godine do 29. marta 1992. godine u vašem upravo području likvidirano više stotina Srba i to iz naselja, kad se izuzme manji deo Pakraca koja su se nalazila van područja koje je bilo zahvaćeno bilo kakvim oružanim sukobima? Dakle, izvan toga. Juče ste nešto rekli o tome kad sam vas pitao i nabrajao neka sela, da nije bilo tu nikakvih sukoba ...

SUDIJA MEJ: Postavite pitanje, molim vas. Gospodine Matovina, ovde se sada tvrdi nešto drugo. Govorili ste o stotinu naselja, na to se ne vraćamo. Međutim, sada se tvrdi da između 11. oktobra 1991. godine i 29. marta 1992. godine u vašem području, kako se navodi, više stotina Srba je likvidirano. Možete li Pretresnom veću da date objašnjenje?

SVEDOK MATOVINA: Ne, nije točno i ne znam ništa o tome. Za svaki događaj za koji smo znali, a tome sam juče govorio o pojedinačnim slučajevima, reagiralo se na zakonski način i od očevida do pronalazaženja počinitelja koliko je bilo moguće. O toj brojci i o tome o čemu gospodin govori, zaista ne znam ništa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li vam je poznato za šire područje Zapadne Slavonije, pošto tamo nije bilo nikoga da ih zaštititi, da su desetine hiljada Srba na traktorima i konjskim zapregama napustili područje Daruvara, Grubišnog Polja, Podravske Slatine, manjeg dela Pakraca, dakle, gde su inače predstavljali većinsko stanovništvo?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa rekao sam vam da tad nisam bio tamo, a vjerovatno mislite na taj događaj i događanja kad se pučanstvo i vojska, odnosno pripadnici paravojnih postrojbi kad su se povlačili s tog područja, ali ja nisam bio tamo i o tome ne mogu govoriti u Zapadnoj Slavoniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da je u razdoblju od juna 1991. godine do trećine avgusta 1992. godine potpuno etnički očišćeno 193 naselja, 10 gradskih i 183 seoska u kojima je uništena većina ...

SUDIJA MEJ: To smo već videli. Gospodine Miloševiću, vi ste izneli svoju tezu i već vam je rečeno da puko iznošenje tvrdnji protiv druge strane nije nužna odbrana. Imate li ikakvih pitanja o njegovom konkretnom svedočenju ili o dokumentima koji su putem ovog svedoka uvedeni?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa i ovo su pitanja o njegovom konkretnom svedočenju, a drugo, podsetio bih vas, gospodine Mej (May), da je prethodni svedok, pošto se nije sa mnom slagao u podatku koji sam ja imao na raspolaganju o 183 sela, on je rekao nije 183 nego 165 sela, kao da je 165 sela manji zločin, čak i kad bi bilo tačno, od 183. Gospodine Matovina, čuli ste za “Bljesak”, zar ne? Koliko je za tih 36 sati ubijeno Srba tamo? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam, jer nisam ...

SUDIJA MEJ: To se uopšte nije dogodilo u Zapadnoj Slavoniji, odnosno da li se to uopšte dogodilo u Zapadnoj Slavoniji?

SVEDOK MATOVINA: Pa “Bljesak” je bila akcija hrvatske vojske kad je bila blokirana magistralna cesta, odnosno auto-cesta Zagreb - Lipovac i nakon razgovora, pregovora i tako dalje, kad nije postignut sporazum, onda se išlo u deblokadu auto-ceste i tog područja. Međutim, to je dalje od Slatine i ja tamo nisam bio, nisam sudionik “Bljeska” i ne mogu o tome govoriti kako je tekla akcija i šta je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, nije sporno da se to dogodilo u Zapadnoj Slavoniji odakle ste i vi, a vi kažete da ne znate ništa o tome, je li tako?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: To je općepoznata stvar da je ta deblokada tog područja od strane hrvatskih vlasti izvršena, a to ja ne poričem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li znate koliko je ljudi ubijeno tada, koliko hiljada kuća srušeno?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam. Rekao sam vam da nisam sudionik “Bljeska”, da sam cijelo vrijeme bio u Slatini kako je akcija tekla, nisam čak ni bio na tom području. Ne mogu o tim detaljima o kojima me vi pitate, ne mogu svjedočiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li se sećate da je početkom 1991. godine rukovodstvo tadašnje SFRJ, Jugoslavije pokušalo da arbitrira u rešavanju nastalog konflikta između Knina i Zagreba, ali da su svi pokušaji ostali bez uspeha, jer se Hrvatska sve više naoružavala, povećavala broj policajaca, formirala Zbor narodne garde?

SUDIJA MEJ: Pređite na pitanje, molim vas. Naime, u svetlu vašeg svojstva u to doba koje ste imali u Slatini, možete li išta da kažete o pokušajima rukovodstva SFRJ da reši problem, odnosno da arbitrira?

SVEDOK MATOVINA: Iz te perspektive mogu reć onoliko koliko sam kao građanin, kao policajac saznao što se u vrhu države Jugoslavije i u vrhu rukovodstva Hrvatske dešavalo.

SUDIJA MEJ: Da, vi zapravo govorite samo o opštim saznanjima koja kao građanin tog područja imate, je li tako? Prema tome, gospodine Miloševiću, nema mnogo smisla u ovakvim pitanjima opšteg karaktera. Šta običan građanin o tome zna, te slučajeve smo već imali, a kad za to dođe vreme pogledaćemo i dokumente. Sada pređite na drugu temu, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ne idemo na to šta on govori o vrhu države, evo, nešto sasvim konkretno. Da li se sećate događaja da su u Borovu Selu Srbi prihvatili da uklone barikade, da normalizuju stanje i da je policija u dogovoreno vreme ušla u selo. Umesto na dogovor, ušla je sa dva autobusa, dva terenska i jednim putničkim vozilom punim policajaca i umesto da razgovaraju sa stanovništvom, izašli iz tih vozila i počeli da pucaju po celom selu? Da li se sećate tog događaja? Da li se sećate tog zločina, gospodine Matovina?

SUDIJA MEJ: Dozvolite mu da odgovori. Znete li išta o ovome konkretnom događaju, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Sjećam se, nisam tamo bio, ali sjećam se, tisak je pisao na široko, mediji, tamo je izvršen zločin nad hrvatskim policajcima koji su došli u selo. Poznato ...

SUDIJA MEJ: Dakle, ponovo to je nešto o čemu ste čitali u novinama, je li tako?

SVEDOK MATOVINA: Tako je i što znam kao građanin.

SUDIJA MEJ: Sledeće pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li, gospodine Matovina, kao građanin

znate da je, prema popisu stanovništva iz 1981. godine, a to je poslednji popis čiji su podaci u celini dostupni javnosti, u opštinama Daruvar, Grubišno Polje, Nova Gradiška, Novska, Orahovica, Pakrac, Podravska Slatina, vaša opština, Slavonska Požega i Virovitica postojalo 251 naselje sa apsolutnom većinom srpskog stanovništva i 32 naselja sa relativnom većinom? Da li vam je to poznato?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne znam taj podatak, a o migracijskim procesima i strukturi na području Slatine sam juče govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ne znate, znači, ni 1991. ni 1992. godine da je sve to etnički očišćeno i ispražnjeno? To nije vam poznato?

SUDIJA MEJ: O tome je već bilo reči. Osim ako nemate nešto novo da pitate ovoga svedoka, završićemo sa ispitivanjem, jer je inače ovo gubljenje vremena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja imam još pola sata, gospodine Mej koji ste mi vi juče odredili, ne baš previše velikodušno, ali tih pola sata imam nameru da iskoristim.

SUDIJA MEJ: Nemojte to vreme da trošite stalnim ponavljanjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisam primetio da sam nešto ponavljao, ali verovatno vi to bolje znate. Vi u svojoj izjavi na četvrtoj strani u šestom pasusu navodite da su okupljeni građani koje nazivate pobunjenicima, uzvikivali parole “ne damo svoju policiju”, “živela Jugoslavija”, “ovo je naša policija”. Vi svojom izjavom, u stvari, potvrđujete da su se vaši sugrađani, Srbi, izjašnjavali za Jugoslaviju. Ovaj deo vaše izjave znači da građani Srbi nisu želeli da dozvole da im HDZ oduzme oružje i naoruža svoje članstvo. Je li konačno to jasno, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam tačno naveo ova skandiranja okupljenih građana pred policijskom postajom i govorio sam o raspoloženju militantne mase koja je namjeravala ući i o svim detaljima tog skupa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je tačno ovo šta vi kažete na strani 5 u drugom pasusu, da nije bilo nikakve reakcije iz kasarne JNA, odnosno da se JNA ni na čiju stranu nije stavljala, niti se mešala u to?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Točno je. Taj put JNA nije reagirala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi govorite o nekim dokumentima koji su pronađeni u kasarnama i tako dalje. Da li je tačno da vi lično niste pronašli ni jedan dokument od onih o kojima govorite?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja osobno nisam pronašao ni jedan. Međutim, kad su kasarne stavljene pod kontrolu hrvatske vojske, u njima su nađeni dokumenti iz kojih je jasno bilo vidljivo koje su osobe srpske nacionalnosti rezervisti pozivani na obuku i koje vojne specijalnosti. A rekao sam i to da ja sam nisam radio na ovom slučaju, da je radilo dvadesetak i više djelatnika, da sam ja kompletirao predmet. Dakle, nisam sve istrage vodio sam i da u predmetu postoje prilozi, ne znam da li ovdje, ali u ukupnim prikupljenim materijalima postoji negdje i taj dokument iz kojeg se vidi da su pozivani rezervisti, da su u kasarnama JNA obučeni i zadužili oružje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Matovina, da li vi to šta sad govorite opisujete redovni prijem rezervista koji je decenijama išao na isti način, pozovu se, dođu u kasarne, imaju vojne vežbe, naravno da dobijaju oružje za vreme tih vojnih vežbi i to je sva aktivnost koju vi opisujete? Tako je bilo i 1980. godine i 1970. godine i 1960. godine i kad ste vi išli u vojsku. Kako se drukčije inače rezervisti obučavaju?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Je, tako je bilo prije. Međutim, taj put nakon završene obuke i dobivanja oružja, rezervisti se nisu vraćali svojim kućama nego su odlazili u područje koje je kasnije stavljeno izvan kontrole hrvatskih vlasti i gdje su bili već počeci formiranja ilegalnih postrojbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zar niste maločas objasnili da su ti rezervisti ili teritorijalci, na različite ih načine nazivate, napustili to područje zajedno sa svojim porodicama? Dakle, vratili su se svojim porodicama i napustili to područje zajedno sa svojim porodicama pod pritiskom napada hrvatske vojske koja je preuzela kontrolu, po vašem kazivanju, 14. decembra? Je li tako ili ne, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam govorio o tijeku mobilizacije i obukama u vojarnama koja je počela obuke te i mobilizacija negdje već od trećeg, četvrtog mjeseca, pa intenzivnije u petom i onda sve više u šestom, već prema tome kako je išla hronologija zbivanja i kako je išao tijek oružane pobune šire u Hrvatskoj, a onda se to reflektiralo i na područje o kojem ja govorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate 23. januara 1991. godine kad je Savezni sekretarijat za narodnu odbranu upravo govorio suprotno, da se u ime narodne odbrane od tobožnje vojne intervencije, a nikakve vojne intervencije nije bilo, pogotovo ne protiv Hrvatske, da su organizovani intenzivni pritisci na pripadnike i jedinice JNA, oružano obezbeđenje pojedinih objekata, zaprečavanje komunikacija, teroristička dejstva prema armiji i njenom sastavu i da je tada vojska rekla da ako Republika Hrvatska ne raspusti mobilisane oružane sastave, da će ona postupati po odlukama Predsedništva Jugoslavije i podići borbenu gotovost na nivo koji će garantovati sprovođenje na zakonu zasnovanog krivičnog postupka i izvršenje sudskih odluka? Imali ste sudske odluke. Da li se toga sećate, gospodine Matovina?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa opet vam mogu reći kao građanin da znam da je JNA bila rezolutna u svojim zahtjevima i da nije respektirala prava naroda u bivšoj Jugoslaviji da budu samostalni, odnosno prava republika da se osamostale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, recite mi, gospodine Matovina, s obzirom da vi u svojoj izjavi navodite da je hrvatska garda osnovana u oktobru 1991. godine, to govorite na strani 6, pasus drugi u vašoj izjavi. Da li znate da to nije tačno, da su te takozvane "zenge" promovisane u maju, 28. maja 1991. godine? Da li vam je to poznato?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Možda u drugim mjestima i na drugim lokacijama, ali u Slatini je tad zvanično formirana brigada hrvatske vojske u desetom mjesecu, a ranije nije bilo hrvatske vojske, bila je možda jedna manja formacija Zbora narodne garde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, u vezi sa ovim što ste navodili kako je otvarana vatra, kako je vojska otvorila vatru 4. avgusta na policijsku stanicu, vi pominjete to na sedmoj strani vaše izjave, kažete dalje da su oficiri JNA nekoliko dana kasnije posetili stanicu da bi videli šta se u stvari desilo i da su vam tada rekli da su pucali, jer su mislili da će MUP da napadne kasarnu. Međutim, to je bio jedan incident zbog koga su oni došli da vas posete, da izraze žaljenje, jer oni nisu uopšte imali nameru nikakvu intervenciju da prave prema vama. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Je, tačno je da su, ne nekoliko dana, nego drugi dan su došli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sutradan?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Tako je. I došli su zapravo vidjeti što se desilo. Međutim, po intenzitetu napada na policijsku postaju, po tome u koje dijelove zgrade je bila usmjerena vatra i u koje vrijeme je napad tekao, odnosno u koje vrijeme se napad dogodio, jasne su bile nakane JNA.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to smo juče objasnili. Vi tvrdite kako oni sa 50 metara nisu znali da li ima policije unutra ili nema i da nisu mogli da vide, jer je, kako kažete, bila noć pa sa 50 metara nisu mogli da vide. A dobro, vi kažete da ste zauzeli kasarnu 16. septembra, kako možete, možete li da objasnite kako je komandant kasarne, Babić, poslat u Bjelovar za razmenu kao ratni zarobljenik, kad kažete da je to bilo bez ikakve borbe, da je jedan dolazio posle da uzme pištolj koji je zaboravio i tako dalje? Kako to da ste ovoga poslali u Bjelovar na razmenu kao ratnog zarobljenika?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Zapovjednik Babić nije bio ratni zarobljenik. On unatoč tome što je JNA otvorila vatru na policijsku postaju, isto tako nije nikad odgovarao. Otišao je, osobno je tražio da on i još dva oficira, da ih se odveze u Bjelovar gdje su bili spremni autobusi i gdje je bio organiziran prihvati i gdje su isti dan ti svi ljudi pušteni, a ročnici, vojnici su odmah otišli svojim kućama. Dakle, ništa se nije desilo. A o tome kako je, to sam htjeo zapravo da kažem kako je drugi dan došao oficir jedan slobodno tražiti svoj pištolj, govori o postupku.

SUDIJA MEJ: Da, to ste već spomenuli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Matovina, sada ste rekli vojnici su otišli svojim kućama, maločas ste rekli vojnici su uzeli oružje i otišli, pridružili se nekakvim pobunjenicima. Pa šta je istina od toga šta vi govorite?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ako dopustite, pojasniću. To su bili vojnici koji su služili redovni vojni rok, dakle ročnici koji su otišli svojim roditeljima, kućama diljem Hrvatske ili Jugoslavije, a ono sam govorio o rezervistima sa područja Slatine koje je mobilizirala, obučavala i naoružala JNA.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li znate da su hrvatsku mupovci i "zenge" već 21. septembra masakrirali 13 vojnika u Karlovcu, 13 vojnika JNA u Karlovcu?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: O tome isto mogu kao građanin govoriti što sam čitao u novinama o postupku kako se desilo, što se desilo. Detalje ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate koliko je stotina napada izvršeno na JNA i to posle potpisanog sporazuma?

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, moramo da se usredsredimo na ono šta ovaj svjedok može da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi svedočite o događaju u selu Četekovac 4. septembra 1991. godine, ali vi niste bili u selu kad se taj događaj odvijao, je li tako?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, nisam bio ali sam juče pojasnio celu hronologiju zbivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je druga stvar. Dakle, vi niste bili. Vi niste očevidac ni jednog događaja koji se tada odigrao?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Nisam očevidac događaja koji se desio taj momenat, ali sve ono poslije ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja vas pitam da li ste bili očevidac? Vi niste bili očevidac? Vi niste videli ko je izvršio ubistvo 22 čoveka čija su tela pronađena 5. septembra. Je li tako ili ne?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja vidio nisam, ali sam razgovarao sa svjedocima koji su došli sa lica mjesta i to u prvim satima njihovog dolaska.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, vi na strani 9 izjave, četvrti pasus navodite ovako: "Mislim", kažete, "mislim da su napad izvršile specijalne postrojbe, zato što ga je vodio Boro Lukić. On je bio rezervni kapetan u specijalnoj diverzantskoj postrojbi JNA". Da li je tačno da vi samo pretpostavljate ko je izvršio napad i ko je ubio te ljude?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Napad je izvršio specijalni vod, o tome postoje svjedoci čak i nekih pripadnika tog voda koji su kasnije razgovarali u policiji, odnosno bili dostupni inspektorima i ljudima koji su vršili obradu, jer obrada slučaja nije završena taj dan, nego je trajala nekoliko godina kad je koji svjedok bio dostupan i od strane tih koji su sudjelovali u napadu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi na strani 8 u trećem pasusu navodite da je arhiva paravojnih snaga, kako vi kažete, pronađena u Zvečevu, da je pronađen vojni plan napada na selo Četekovac. Da li ste vi bili prisutni kad je pronađena ta arhiva? Da li ste videli i jedan od dokumenata? I možete li bliže da objasnite ko su to oni koji su videli taj plan?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Dokumenti su pronađeni od strane pripadnika hrvatske vojske i gotovo su svi, veliki broj dokumenata predani policiji, još se uvijek originali čuvaju u policiji. Osobno sam vidio te dokumente, dio dokumenta je kopiran i nalazi se u prilogu ovih predmeta, a osobno sam vidio plan napada na Četekovac, planiran po svim vojničkim pravilima, pravci glavnog djelovanja, bočno osiguranje, zasjede i sve onako kako to radi vojska.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, je li to sad kad govorite o tim dokumentima, vi govorite o onoj listi dokumenata koje smo utvrdili da je napravila hrvatska policija i o nekim spiskovima gde postoji pečat hrvatske policije na njima? Je li o tim dokumentima govorite?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam juče pojasnio da je onaj dokument na kojeg ste vi ukazivali da je samo popratni dopis, dakle popis dokumenata koji se dostavljaju, a da je pečat od strane hrvatske policije na tim dokumentima stavljen zato što se radi o fotokopijama. Originali se čuvaju u policijskoj upravi, odnosno u postaji u Slatini, a tim pečatom se potvrđuje vjernost kopije originalu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Matovina i na onoj fotokopiji jučerašnjoj koja je nama data i pečat je fotokopija, a ne nikako pečatom potvrđeni original.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: A moguće da se radi o tome, jer to sve je kopirano u više primjeraka, u nekoliko desetaka primjeraka. Sad koji primjerak mi ovdje imamo, ja ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili ste juče o Papuškom odredu i naglasili ste da je taj Papuški odred sledio tradicije 12. slavonske brigade koja se borila u Drugom svetskom ratu. To su vaše reči juče, je li tako?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Je, to je izjava nekolicine pripadnika koji su sudjelovali u oružanoj pobuni i koji su bili pripadnici tog odreda, a oni su svjedočili i govorili da je odred osnovan kao da sledi te tradicije u svrhu

oslobađanja tih krajeva, ne znam od koga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, pošto kažete da sledi tradicije 12. slavonske brigade koja se borila u Drugom svetskom ratu, ja sam tako zapisao vaše reči, protiv koga se ta 12. slavonska brigada borila u Drugom svetskom ratu?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: 12. slavonska brigada je bila partizanska brigada koja se borila protiv fašista u Drugom svjetskom ratu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, borila se protiv Nemaca i ustaša. Je li tako?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U vezi sa ovim, kako kažete da niste bili prisutni i da ništa lično niste videli, vi na devetoj strani izjave kažete: "60 vojnika je ušlo u selo uz podršku artiljerije, a najmanje 160 vojnika opkolilo selo". Na osnovu kojih podataka i činjenica iznosite broj vojnika i uopšte opisujete sve to šta tvrdite u svojoj izjavi, a za šta maločas kažete da lično ništa niste videli?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa svi ti podaci se temelje na iskazu svjedoka koji su preživjeli taj događaj. Već sam rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači na osnovu tvrdnji ljudi koji su bili na licu mesta ili na osnovu tvrdnji koji su čuli o tome šta se događalo?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Na osnovu jednog malog broja ljudi koji je uspio se sakriti i preživjeti, odnosno pobjeći iz sela, a desetak i više je svojim očima promatralo događaj, jer je ostalo neprimjetno i neki su čak trebali doći ovdje svjedočiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi i dalje pretpostavljate da je svrha napada bila iseljavanje Hrvata sa tog područja, pa mi onda recite zašto onda nije došlo do iseljavanja kad je napad bio tako uspešan i brutalan?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ja sam govorio o posledicama napada i o onome što se desilo, što se trebalo desiti dalje, ja ne znam, ali je očito da moji svi podaci i popis vam jasno govori koja je bila namjera tog napada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zato vas i pitam, pošto je namera, kako kažete, bila da se isele Hrvati, što se nisu iselili, kažete namera bila da se isele Hrvati, namera ostvarena, napad izvršen brutalno, završen, što se nisu iselili

ako je namera bila da se isele?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Normalno, kasnije nakon toga napada, u selo, to je selo ostalo na prvoj crti dodira, su poslani pripadnici hrvatske policije i Zbora narodne garde koji su dalje spriječavali napad na selo i napade na ova sela prema podravskoj magistrali koja je bila konačni cilj zauzimanja i presjecanja jedine prometnice koja je vodila u Istočnu Slavoniju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, gospodine Matovina, skrećem vam pažnju na stranu 9, pretposlednji pasus vaše izjave. Dakle, da li je tačno da su rezultati istrage utvrdili da su u događajima koje opisujete u Četekovcu učestvovali susedi pa čak i rodbina žrtava? Je li tako ili ne?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Je, tačno, rezervisti mobilizirani, naoružani, obučeni u odore JNA, rezervne je l', iz sela Balinaca i Čoljuga, neki prepoznati od članova obitelji žrtava masakra u Četekovcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Matovina, pošto ste i vi, pretpostavljam, bili neki rezervista, a i ako niste, verovatno vam je to poznato da je bar desetak, 15 ili možda 20 godina pre toga, da su rezervisti imali, za slučaj poziva na vojnu vežbu ili mobilizaciju, kod sebe i nosili kući odela, odnosno uniforme rezervne koje su dobijali iz svojih jedinica u JNA. Da li vam je to poznato?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Je, tačno je da su djelove odore i opreme imali uza se. Međutim, nikad nisu imali oružje. Nikad i onu drugu opremu koja je potrebna za rad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi ikada videli da je neko njima podelio oružje iz JNA tima koji su, kako vi kažete, formirali paravojne formacije? Vojska je izdala strogu naredbu da se ne dozvoli formiranje paravojnih formacija, naprotiv, da se razoružaju. Da li vi imate lični uvid u bilo šta od toga što tvrdite?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa ja sam govorio o odlasku konvoja od preko 40 kamiona vojne opreme iz vojarne u Našicama u pobunjeno područje, juče, je l', po podjeli naoružanja o ubojstvu jednog građanina srpske nacionalnosti po prezimenu Kokić kod groblja u Čeralijama koji nije htio primiti oružje, a što je kasnije, još je u to vrijeme hrvatska policija bila očevid, a što je kasnije potvrđeno da je on bio taj koji je odbio primiti oružje i pošao slučaj prijaviti u Slatinu. Međutim, ubijen je na putu do Slatine. Dakle, evo to su ti podaci o podjeli naoružanja i sudjelovanju JNA i naoružavanju

paravojnih postrojbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na osnovu čega znate da im je podjeljeno naoružanje?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa više svjedoka kasnije koji su došli na to područje i vratili se u Slatinu govorili su da je te noći, nakon dolaska konvoja, vršena masovna podjela oružja, a već je do tog vremena dio oružja bio gore dovežen i obavljena je distribucija, a zapovjedni kadar je to dobio kod obuke u vojarnama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pitao sam vas za one konkretne događaje kakve ima veze Srbija s njima. Sada vas pitam za celokupno vaše svedočenje i sve događaje koje ste naveli u vašem svedočenju, kakve veze ima Republika Srbija sa bilo kojim od tih događaja o kojima vi svedočite?

SUDIJA MEJ: O tome ćemo mi da odlučimo. Ne, vi ste postavili to pitanje svedoku, svedok je odgovorio. On je identifikovao tamo ljude iz Srbije. To je rekao. Da li prijatelji suda imaju neka pitanja?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da. Treba nam otprilike desetak minuta.

SUDIJA MEJ: U redu. Napravićemo sada pauzu. Dodatno ispitivanje ide nakon toga, a onda ćemo da saslušamo sledećeg svedoka. Gospodine Matovina, molim vas da se vratite u 11.25, budući da će pauza da bude pola sata.

SVEDOK MATOVINA: Hvala lijepo.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Gospodine Matovina, sada ću da vam postavim nekoliko pitanja u vezi sa delom vašeg svedočenja koje se tiče 14. decembra 1991. godine. Rekli ste da su Srbi dobrovoljno napustili područje Slatine?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Izvolite.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Jeste li pri tom mislili na srpsko civilno stanovništvo?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Na srpsko civilno stanovništvo i na oružane postrojbe koje su zajedno s njima napustile područje, a koje su zapravo prisiljavale da idu zajedno sa njima.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Htio sam da vam postavim pitanje u vezi sa srpskim civilnim stanovništvom. Mislili ste pri tom na žene, decu i čitave porodice koje su napuštale svoje domove?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Da koji su bili na području koje je bilo pokriveno okupacijom, a ostali Srbi koji su bili tu gdje je bila hrvatska vlast, u većini su ostali.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dakle, ti Srbi koji su bili pod privremenom okupacijom, mislite srpskih pobunjeničkih jedinica, odnosno šta ste time hteli da kažete "privremena okupacija"?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Da, pod privremenom kontrolom srpskih pobunjeničkih postrojbi koje su u to vrijeme kontrolirale taj prostor i gdje nije funkcionirala hrvatska vlast, dakle, ni jedna institucija nije bila u rukama hrvatske države.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I u kojem su smeru krenuli ti ljudi, to srpsko civilno stanovništvo?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Već sam govorio da su krenuli u smjeru Pakraca gdje je kasnije bila UNPA zona, je I', od ceste Požega - Pakrac sve do Okučana i prema Bosni, a dio je otišao u Bosnu odmah, koliko ja imam saznanja.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: O kojim je brojkama reč, otprilike? Jeste li vi imali kakvog pristupa statistici u vezi s tim? Koliko je otprilike ljudi napustilo to područje?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, ne znam koji je to broj bio iz sela. Međutim, većina su otišla.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Sada bih prešao na neke dokumente, da utvrdim predmet 327, tabulator 13, dodatak, odnosno dodaci 57 i 58. Dakle, dokumenti s potpisom "Munja". Vi ste u tom kontekstu svedočili o čoveku po imenu Vukelić. Molim da se dokument stavi pred svedoka.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Da, radi se o popisu pripadnika odreda Zvečevo sa imenima, prezimenima, čin, vojno, evidenciono i slično.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Oprostite, dozvolite da vas prekinem ovde, jer nam ne treba to, već dokumenti u prilogu broj 57, prvi dokument s imenom, odnosno s potpisom "Munja" i pečatom. Dokument je od 14. novembra 1991. godine. Evo imate ga pred sobom, ima broj 57 u gornjem desnom uglu. Pogledajmo na trenutak ovo ime Munja. Vi ste spomenuli još jedan dokument gde je neko nešto dodao rukom, a komentar je bio da je ime čoveka zapravo Vukelić. Kao prvo, jeste li vi učestvovali u istrazi o ovom slučaju, odnosno o ova dva dokumenta?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Kao što sam već rekao, sudjelovalo je dvadesetak djelatnika koji su svu arhivu iz zapovjedništva paravojskih postrojbi sa Zvečeva detaljno proučili i sistematizirali kao dokaze i priloge izvješćima i prijavama tužiteljstvu, a iz razgovora sa svjedocima, odnosno sa pojedinim pripadnicima postrojbe o kojima je riječ došlo se do saznanja da se iza Munje zapravo krije ime Veljko Vukelić, što je neko od djelatnika napisao na ovoj prednjoj stranici.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ja sam dobio prevod da ste vi govorili u prvom licu množine, rekli ste mi ... Pitao sam vas za vas lično. Naime, jeste li vi lično učestvovali u ovoj istrazi i za nju znali?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Da, jedan sam od sudionika te istrage i znao sam za nju.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Pogledajmo dokument. Dakle, 14. novembar 1991. godine i na mestu gde vidimo potpis Munje nalazi se, takođe i pečat. Možete li da nam kažete o kakvom je pečatu reč?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa, koliko ja vidim, ovde piše "SAO Krajina", Slavonska Požega, a ovi ostali dijelovi na pečatu su teže, na ovome dokumentu teže čitljivi, a mislim da piše Socijalistička Republika Jugoslavija, "zapadna", ovaj drugi dio mi je nečitljiv, radi se o fotokopiji.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Je li to neki službeni pečat koji vi prepoznajete i za koji znate?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa taj pečat je bio u službenoj upotrebi na području koje je bilo pod privremenom okupacijom i on se nalazi još na niz drugih dokumenata.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Pogledajmo dokument koji se nalazi u prilogu na kraju, oprostite, samo trenutak, broj 58 koji nosi datum 5. novembar 1991.

godine, na kom je onaj rukom pisani tekst, iza Munje se krije Vukelić. Vidite li to?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Vidim.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Jeste li vi imali ikakve veze sa ovim čovekom? Jeste li ga poznavali?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa poznavao sam ga dok je bio u Slatini na funkciji sekretara, prije rata, komiteta, a kasnije je bio i načelnik Sekretarijata za narodnu obranu.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Rekli ste da je tesno saradivao sa JNA, optužili ste ga da je i delio oružje Srbima. Odakle vam ta informacija? Zašto to tvrdite?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ne, ja ga nisam optužio da je on dijelio, nego sam govorio o suradnji JNA i ureda, odnosno Sekretarijata za narodnu obranu. Rekao sam da je ta suradnja tijesna, dnevna. Posao tog ureda je bio pozivanje i rezervista i pozivanje mladića na služenje vojnog roka, obuka, vođenje vojne evidencije i svih ostalih poslova koji se vode u resoru obrane, a pripadaju civilnim poslovima. Isto tako sam rekao da je u prvim danima pobune napustio područje i otišao na područje koje je kasnije bilo pod kontrolom pobunjenih Srba.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: U pogledu podjele oružja, vi zapravo ne kažete ništa protiv njega, ne optužujete ga za naoružavanje lokalnog stanovništva, je li tako?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa ja sam govorio decidirano tko je naoružavao stanovništvo i kako je vršena podjela oružja, a kasnije koje je on funkcije imao na pobunjenom području, ja ne znam, nisam tamo bio. Međutim, iz dokumenata određenih se vidi da je bio u vrhu vojnih i civilnih, odnosno političkih struktura.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Hvala lepo. Sada bih prešao na jednu drugu temu, odnosno na 4. avgust 1991. godine kada se, prema vašem kazivanju, dogodio napad na policijsku stanicu u Slatini od strane JNA i to oko 23.00, dakle negde u doba kada je i smjena u policiji. Mi imamo ovde transkript vašeg svjedočenja gde stoji da je JNA bila svega 50 kilometara udaljena. Ja sada ne znam je li to tačno ili ne, jer je u tom smislu izneta i jedna druga brojka, pa molim da nam to razjasnite.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Radi se o 50 metara, ne 50 kilometara.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dobro, to je sve šta sam hteo da znam u vezi s tim i zadnje šta me zanima je dokazni predmet 334, tabulatori 6, 7 i 8. Ovo su dva lekarska izveštaja, medicinski dokumenti koje ste vi predočili i koji su bili deo vašeg istražnog dosijea. Dokument označen tabulatorom 6 odnosi se na osobu koja je zadobila ogrebotine i modrice, a koje je lekar konstatovao na telu pacijenta. Je li tako?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Je, tačno je. Radi se o policajcu Božičković Darku iz Voćina.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Pogledajmo zatim dokument pod oznakom 7. Doktor je pregledao i ovog pacijenta. Međutim li da utvrdimo da u doba pregleda on nije dijagnosticirao nikakve povrede?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Ovaj građanin je zatražio liječničku pomoć i u svojoj izjavi je naveo da je pretučen u Voćinu i naveo je počinitelje Bolić Mile, zvani Hristuš i Bjelivuk, Bjelobrk Goran, policajac koji je odbjegao iz policijske postaje u Slatini i priključio se u Voćinu policiji koja je tamo bila locirana.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Molim vas, zanima me činjenica da u izveštaju stoji da vrstu povrede nije bilo moguće utvrditi, je li tako?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Da, tu stoji takva konstatacija. Međutim, posebno mi je poznato da je taj građanin imao posljedice i ima ih i danas.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I sada dokument pod tabulatorom 8. Još jedan izveštaj o pregledu pacijenta od strane lekara gde stoji da se sobzirom na činjenicu da je prošlo više meseci od povrede, iste ne mogu utvrditi.

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Da, stoji takođe ta kvalifikacija. Međutim i taj građanin, Dorić Krešimir, o njemu sam juče govorio, on je vozač u jednom poduzeću u Slatini, ima posljedice od tog premlaćivanja.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala. Nemam više pitanja.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine Matovina, u vezi sa ovim

dvema posljednjim osobama spomenuli se Antona Šimića. Koje je trajne posledice on imao, a koje ste spomenuli?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Pa on je, prema kazivanju i često sam s njime bio u kontaktu imao, ima posljedice PTSP, posttraumatski stresni poremećaj i od tih brojnih povreda i batinanja narušeno mu je zdravstveno stanje. Čini mi se da ima i određen postotak invaliditeta. To ne mogu 100 posto konstatirati, odnosno tvrditi, ali mislim da je tražio i tu liječničku dokumentaciju radi posljedica koje ima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodin Dolić?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Gospodin Dolić također mi se više puta žalio, jer osobno poznajem i jednog i drugog i ovaj radi u Slatini, pa se češće srećemo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Imam još jedno pitanje. Govorili ste o vojnim pozivima pre rata i 1990. godini. Dve stvari bih htela da razjasnim. Kada su rezervisti pozivani u godinama pre rata, dakle sada ne govorimo o 1991. godini, jesu li svi rezervisti pozivani bez obzira na njihovu nacionalnost?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Točno je. Prije rata su pozivani rezervisti i Srbi i Hrvati i svi drugi ljudi drugih nacionalnosti, ovisno o tome kakvu su imali vojnu evidencionu specijalnost, kojoj su postrojbi pripadali i kada je vršena dodatna obuka te postrojbe. Dakle, nije bilo nikakve razlike, svi su pozivani.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ko je pozivan 1991. godine? Je li bilo kakve razlike?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: 1991. godine pozivani su isključivo i samo Srbi od strane JNA koji su onda, kao što sam već govorio, bili uključeni u postrojbe takozvane Teritorijalne obrane.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ipak, još jedno pitanje. Pre rata, dakle pre 1991. godine kada bi obuka bila završena, šta je bilo s oružjem?

SVEDOK MATOVINA – ODGOVOR: Oružje je ostalo u skladištima Teritorijalne obrane, a ta skladišta su bila u krugu vojarni i nad tim skladištima kontrolu je imala JNA. Nitko prije rata nije oružje odnosio kući, niti dijelove borbene opreme.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Hvala, časnih Sude, ovo je bilo moje poslednje pitanje.

SUDIJA MEJ: Hvala i vama, gospodine Matovina. Ovim se završava vaše svedočenje. Hvala što ste došli pred Međunarodni sud da svedočite, a sada ste slobodni da idete. Hvala vam.

SVEDOK MATOVINA: Hvala vam. Doviđenja.

SUDIJA MEJ: Sledeći svedok, molim vas.

TUŽILAC NAJS: Moramo da promenimo stolicu za ovog svedoka. Njemu je potrebna nešto viša stolica.

SUDIJA MEJ: Dobro, dok se to sređuje napominjem da je u četvrtak slobodna sudnica popodne, tako da predlažemo da zasedamo i u četvrtak popodne. Ja ne znam je li to ikome predstavlja poteškoće.

TUŽILAC NAJS: Pa možda hoće. Ja ću s tim pitanjem da se pozabavim uobičajenim kanalima i reći ću vam kako stojimo.

SUDIJA MEJ: Dobro, ako je to teško da se organizuje, molim vas da nas o tome obavestite, ali treba da ispitamo što je moguće više svedoka ove nedelje.

TUŽILAC NAJS: Da, svakako.

SUDIJA MEJ: Koliko će dugo da traje sledeći svedok?

TUŽILAC NAJS: Pa mislim dva zasedanja.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Oprostite što prekidam tužioca, ali reč je o broju sati koliko zasedamo. Dakle, kada zasedamo od 9.00 do 13.45 optuženi ima više vremena za pripremu svog Predmeta. Međutim, kada je rasprava ceo dan, onda on ima manje mogućnosti za lične pauze. Kad kažem "lične", mislim na šetnju po svežem vazduhu i slično. Moramo takođe da imamo na umu i njegovo zdravstveno stanje.

SUDIJA MEJ: Da, mi to imamo na umu, ali mi ne zasedamo u petak, niti u ponedjeljak. Prema tome, ovo je vreme pre praznika.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, ja sam samo hteo da vam kažem kakvo je stanje.

SUDIJA MEJ: Da, uzećemo to u obzir. Mi imamo na umu poteškoće koje nastaju kad zasedamo i popodne. Dakle, mislićemo na to. Osim toga, uskoro ćemo da imamo i pauzu, pa pritisak ipak nije toliko velik koliko bi bio inače. Ja sam sada dobio poruku od sekretara da izgleda da optuženi ima neke probleme u vezi sa sastajanjem sa svojim pravnim savetnicima u popodnevним satima. Ako bude potrebno, mi ćemo da donesemo u tom smislu jedan nalog da mu se omogući ostvarenje njegovog prava na to nakon zasedanja Suda ili negde tokom dana.

TUŽILAC NAJS: Dok se uvodi svedok, nekoliko reči o kartama. Mi smo naručili ovaj atlas i mislim da će to svima da bude od pomoći. Verovatno ću na njega da se osvrnem danas, pa ću da mu dam provizorni broj. Mislim da imamo dovoljan broj kopija.

SUDIJA MEJ: Molim vas, pobrinite se da ih ima dovoljno za Pretresno veće i za asistente.

TUŽILAC NAJS: Pa naručili smo 10. Ovaj atlas, naravno, ne prikazuje Crnu Goru, što baš nije dobro, ali imam i nekoliko drugih karata koje sada imamo u jednoj verziji. Možda njima možemo da se bavimo na isti način.

SUDIJA MEJ: U redu, imamo li broj za njih.

sekretar: Biće to dokazni predmet Tužilaštva broj 336.

SUDIJA MEJ: Molim da sada svedok pročita svečanu zakletvu. U njegovom slučaju nije potrebno da ustaje.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam vaše puno ime i prezime, molim vas.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nikola Samardžić.

TUŽILAC NAJS: Gospodin Samardžić govori nekoliko jezika, uključujući i engleski. Mislili smo da bi ipak bilo bolje, s obzirom na okolnosti, da svedoči uglavnom na svom maternjem jeziku. Malo geografije ne bi bilo na odmet odmah na početku. Kao što sam rekao, imam dve dodatne karte. Napravićemo dovoljno kopija da one postanu pravi dokazni predmet, a sada molim privremeni broj.

sekretar: Mislim da je to dokazni predmet 333.

TUŽILAC NAJS: Radi se o jednoj opštoj karti i one su deo te opšte karte.

SUDIJA MEJ: Da, ona je već podneta. To je bila poslednja karta, registrator koji ste spomenuli, 326.

TUŽILAC NAJS : Neka to sad bude 323 i stavimo ga na grafoskop.

sekretar: Dokazni predmet Tužilaštva 333.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo obalu između Dubrovnika i treće ove tačke prema jugu. Gospodine Samardžiću, ovde vidimo jedan deo obale bivše Jugoslavije koji se proteže od Dubrovnika južno prema Igalu, što vidimo na karti, zatim bokokotorski zaliv i ako na ovoj karti to nije baš jasno, imaćemo bolju kartu, vidimo granicu između Hrvatske i Crne Gore. U Hrvatskoj se, naravno, nalazi Dubrovnik i Cavtat. Ta granica izgleda prolazi sredinom bokokotorskog zaliva, je li tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Sredinom ulaza u bokokotorski zaliv.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim tehničare da nam daju širi pogled. Obala Crne Gore proteže se dalje jugoistočno. Vidimo na karti takođe i Podgoricu koja se nekad zvala Titograd, te staru prestonicu, iako možda nije najjasnije označena na karti, Cetinje. A ova zadnja plava tačka na karti je Bar, je li tako?

SUDIJA MEJ: Je li ova karta s opštinama ili neka druga?

TUŽILAC NAJS: Ne, ne, neka druga. Ona je juče dostavljena.

SUDIJA MEJ: Ja bih da uvedemo malo reda u ove karte. Ponekad pokazujete kartu s opštinama, a ovo je sada neka karta koja izgleda ima više detalja nego ona koju mi imamo, dakle, onu sa opštinama.

TUŽILAC NAJS: Tačno, ona je već postala dokazni predmet, a ja sada želim da vam pokažem više detalja nego što se nalazi na karti sa opštinama i zato smo tako postupili.

SUDIJA MEJ: Dakle, vaša nova karta će da sadržava i Crnu Goru, je li tako?

TUŽILAC NAJS: Da, međutim, na žalost, samo jedan deo Crne Gore, ali dovoljan deo da razumete predmet ovog svedočenja.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, to je karta koja nas zanima. Da objasnimo situaciju Pretresnom veću. Dakle, ovo je karta na kojoj se nalazi bokokotorski zaliv. Molim privremeni broj dokaznog predmeta, privremeni jer tek radimo kopije i predmet će da dobije pravi dokazni broj kasnije. Dakle, gospodine Samardžiću, ovaj bokokotorski zaliv ponekad je opisan kao fjord zbog svojih geografskih karakteristika, on ulazi na dramatičan način, da se tako izrazim, duboko u kopno, odnosno u planine Crne Gore.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, upravo je tako. Bokokotorski zaliv oivičen je visokim planinama, posebno planinom Orjen i Lovćenom koji su visoki blizu 2000 metara i to se strmo diže iznad mora i slični na norveške fjordove u potpunosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako bismo mogli samo da se malo fokusiramo na levo. Naravno, ja ću o ovome kasnije da vas pitam, gospodine Samardžiću, ali levo od te karte vidi se jedno poluostrvo. Možda biste mogli da nam pokažete to na grafoskopu pored vas. Poslužitelj će da vam pomogne, dakle, uzmite ovaj pokazivač i na grafoskopu, ne na ekranu, nego na grafoskopu pored ... Dakle, tu je jedno poluostrvo.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To poluostrvo se zove Prevlaka i ima svoj rt koji se zove Oštri rt.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi ćemo da se vratimo na to poluostrvo, odnosno na Prevlaku koja se nalazi na samom ulasku u bokokotorski zaliv. Sada smo dobili neke osnovne geografske podatke. Sada ćemo da pređemo na vašu biografiju. Vi ste rođeni 24. oktobra 1935. godine u Ledenicama i mislim da to na karti može da se vidi, u severnom delu bokokotorskog zaliva, u stvari to se ni ne vidi na toj karti, ali vi ste, dakle, tu rođeni i tu ste odrasli. Ja ću da vam postavljam pitanja u vezi sa nekim vašim osnovnim podacima. Vi ste 1982. godine bili imenovani za predstavnika Trgovinske komore Jugoslavije u Sidneju (Sydney) juna 1983. godine. Pet godina kasnije preselili ste se u Brizbejn (Brisbane) gde ste otvorili jugoslovensku izložbu 1988. godine u okviru svetske izložbe, a onda ste se krajem te godine vratili u Crnu Goru, ovo je samo rezime, onda ste postali poslanik u crnogorskoj Skupštini, a 1990. godine bili ste izabrani za crnogorskog poslanika u Veću republika, budući da je svaka republika birala svog sopstvenog predstavnika za to veće. Budući da govorite engleski, italijanski, španski i ruski, a takođe i zbog drugih vaših kvalifikacija, imenovani ste za ministra inostranih poslova Crne Gore 16. februara 1991. godine, a podneli ste ostavku na to mesto 26. maja 1992. godine, a Skupština je to verifikovala 31. jula 1992. godine. Da li bi ovaj sažetak u stvari odgovarao vašoj biografiji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, u potpunosti odgovara, iako to nije cijela moja biografija, ali ono glavno je tu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, naravno da ne. Tokom svedočenja će možda takođe da se pojavi i činjenica da ste vi bili pomorski kapetan, a da ste u jednom trenutku postali direktor velikog pomorskog preduzeća u bivšoj Jugoslaviji i vi ćete moći da nam kažete, ukoliko se postavi pitanje o tome, kako se razvijao taj posao i kako ste na kraju prešli na druga radna mesta. Ukoliko je sve ovo šta sam rekao tačno, onda možemo da pređemo na nešto drugo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja ću da vas zamolim da se nakratko pozabavimo nekim različitim temama pre nego što pređemo na ponuđeni deo vašeg svedočenja. Gospodine Samardžiću, kao osoba koja je bila u centru crnogorske Vlade, verovatno su postojale razne stvari za koje ste saznali iz raznih izvora i to tokom dužeg vremenskog perioda. Vezano za sve teme o kojima ću da vam postavljam pitanja, kako biste pomogli sudijama, ja ću da

zatražim od vas da identifikujete koliko je god moguće više izvore svojih saznanja, dakle, da li ste nešto lično vi videli i saznali, da li su vam neke stvari rekle neke druge osobe, više osoba ili se radi o stvarima koje ste jednostavno saznali tokom svog redovnog posla u Vladi. Da li je jasno?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, potpuno je jasno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre svega, mislim da ima nekoliko stvari o kojima biste mogli da nam pomognete, a tiče se karakterizacije Hrvata na jedan negativan način, dakle, kada se povezuju sa fašističkom prošlošću. Kada i gde ste vi saznali za tu karakterizaciju Hrvata, a što vas je zabrinulo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa tragovi Drugog svjetskog rata su bili prisutni u cijeloj Jugoslaviji, gdje su, gdje je bio bratoubilački rat, gdje je ustaška Hrvatska napravila dosta i mnogo zločina nad srpskim narodom u Hrvatskoj i Bosni, ali u isto vrijeme takve zločine su činili i četnici Draže Mihailovića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja ću da vas prekidam kada se udaljite od teme. Nemojte da shvatite da je to nepoštovanje, ali pitanje je jednostavno bilo kada ste u bliskoj prošlosti vi bili zabrinuti zbog određene karakterizacije Hrvata, a vezano za njihovu prošlost?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa, posebno me zabrinulo poslije povratka iz Australije (Australia) 1989. godine u početku i stvaranjem "antibirokratske revolucije", tako se nazvala u Crnoj Gori u januaru 1989. godine, mada je to bilo prisutno i za vrijeme mogega službovanja u Australiji tokom osamdesetih godina. Smatrali su mnogi da su Hrvati ustaše, svi. Međutim, ja se nikada sa time nijesam mogao složiti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na osnovu vašeg iskustva, ta karakterizacija Hrvata kao ustaša, da li je to bilo povezano sa bilo kakvim drugim političkim ciljem, ciljem osoba koje su ih tako karakterisali?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dabome da je bilo sa drugim političkim pokretom, u stvari sa pokretom koji je trebao da stvara Veliku Srbiju i da navodno ispravlja nepravde koje su napravljene srpskom narodu i to shvaćanje o Hrvatima se podgrijavalo sve više kako su se konflikt i kriza u Jugoslaviji razvijala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vezano za "antibirokratsku revoluciju" koju ste spomenuli, da li biste samo mogli u nekoliko rečenica da nam objasnite šta je, u stvari, bila ta "antibirokratska revolucija" i kako ste vi to videli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa, krajem osamdesetih godina, posebno poslije takozvane VIII sjednice Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije Slobodan Milošević je bio prihvaćen od svih nacionalističkih snaga u Srbiji i velikim dijelom u Crnoj Gori, Bosni, kod Srba u Hrvatskoj, kao lider, kao vođa pokreta za stvaranje Velike Srbije. Taj pokret se nije stvorio za jedan dan, nego je rastao tih godina i on je vodio ka stvaranju krize u Jugoslaviji i raspadu Jugoslavije. Pokret je imao razne oblike. On je počeo sa raznim demonstracijama, prvo po ulicama, a koje su nazvali "antibirokratska revolucija", pa je promjenjena vlast u Vojvodini i Kosovu, tako da su se praktično ukinule autonomije te dvije pokrajine u Srbiji. A zatim je to isto napravljeno u Crnoj Gori. U Crnoj Gori je razlika bila u tome što je iskorišteno nezadovoljstvo radnika i smatralo se kao da je to socijalni pokret, a u stvari je bio čisto nacionalistički puč. I zamijenjeno je staro rukovodstvo u svim tim pokrajinama i taj pokret je htio, nastavio i dalje, pokušaj je bio te "antibirokratske revolucije", odnosno "događanja naroda" u Sloveniji sa Srbima u Hrvatskoj, ali u tome se nije uspjelo i kriza Jugoslavije je počela. Čitavi taj pokret je, u stvari, bio ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Hteo bih sada da pređemo na jednu konkretnu temu, a to je skup u Podgorici 10. januara 1989. godine. Dakle, ako možete u par rečenica da nam kažete nešto o tome.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Već su organizovane grupe koje nijesu samo iz Podgorice, nego iz Kosova, iz Srbije sa nacionalističkim elementima, u stvari četničkim elementima u Crnoj Gori. Koristili su nezadovoljstvo radnika, posebno radnika velike građevinske fabrike "Radoje Dakić" i stvorili su velike demonstracije u Podgorici gdje se okupilo preko 100.000 ljudi tražeći da se smijeni rukovodstvo Crne Gore. Rukovodstvo je dalo ostavke i nastupila je nova era u Crnoj Gori. To su bili, nazvano takozvana "antibirokratska revolucija", iako to nema nikakve veze sa antibirokratijom, nego čisto organizovano od elemenata iz Beograda, a kažem i sa onim isto iz Crne Gore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bih hteo da pređem na pojavljivanje dva mlada čoveka, veoma mlada čoveka s obzirom na položaj koji su imali, a to su Momir Bulatović i Milo Đukanović. Dakle par rečenica o tome kako su došli na položaje koje su tad imali?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Momir Bulatović je bio asistent profesoru na podgoričkom univerzitetu i, koliko se ja sjećam, on je bio sekretar partijskog komiteta Saveza komunista na univerzitetu. On je učesnik

“antibirokratske revolucije”. To se vidi iz filmova, odnosno iz rekorda koji su snimljeni, a Milo Đukanović nije učestvovao na taj dan, mada je on postao čovjek koji je zagovarao novi put koji je proklamovao tada Slobodan Milošević i bio je član Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije, one velike Jugoslavije i tada je bio aktivan, posebno u dijalogu sa članovima Centralnog komiteta iz Hrvatske i očito je tada bio zapažen od Slobodana Miloševića kao dobar kadar. To su dva mlada čovjeka koji su očito bili iskorisćeni u toj “antibirokratskoj revoluciji”, od kojih je, moram da rečem, tokom vremena, godine su prošle, Milo Đukanović shvatio grešku koju je napravio i okrenuo se protiv politike Slobodana Miloševića u potpunosti i on danas vodi potpuno suprotnu politiku od Slobodana Miloševića, a u to vrijeme je bio sledbenik njega.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I njih dvojica su postali predsednik i predsednik Vlade. Možete li da nam kažete, otprilike, koliko su oni tad imali godina i kada su preuzeli te dužnosti, budući da to još uvek nije deo dokaznog spisa?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa, Milo Đukanović je rođen 1962. godine. Dakle, kada je postao predsjednik Vlade, imao je oko 28 godina. Momir Bulatović je nešto stariji od njega, ja mislim pet, šest godina da je stariji, tačno ne znam. Oni su preuzeli funkcije, nijesu odmah poslije 10. januara, nego prave funkcije su preuzeli poslije izbora krajem te iste godine, dakle ne u januaru, nego u decembru. 1989. godine u Crnoj Gori su bili prvi parlamentarni izbori sa višepartijskim strankama. Na njima je partija još postojala, Saveza komunista, na toj listi su oni pobijedili i Skupština, nova, višepartijska, izabrala ih je na te pozicije, jednoga za predsjednika Predsjedništva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Hvala. Već ste spomenuli Veliku Srbiju. Sada bih zamolio da se svedoku pokaže dokaz 326, molim vas i to tabulator broj 3. Ako želite možete da koristite i naš primerak, kako bismo uštedeli na vremenu. Dakle, radi se o karti koju smo već ranije imali prilike da vidimo. Na osnovu drugih svedoka, mi znamo određene stvari, ali hteo bih od vas da čujem šta vi znate o ovoj liniji, šta ste čuli od drugih izvora i od kog značaja je ta linija bila za sukob kojim se sada bavimo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ovo je linija od Karlobaga do Virovitice. To je, po nacionalističkom pokretu koji se razvijao krajem 1989. godine i samom početku devedesetih godina bio cilj, da se do dole stigne i stvori Velika Srbija. Istina, to se objašnjavalo na razne načine, da se sačuva Jugoslavija, drugi da se stvori Srbija, treći da se pređe ta linija drugih, da ih

bude manje, ali uglavnom to je osnovna linija velikosrpskog šovinizma, da se u Veliku Srbiju uključi Bosna, veliki dio Hrvatske, Crna Gora, u to vrijeme smatrali su da to treba da bude i Makedonija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada kažete da su ljudi o tome govorili, na koje ljude mislite i koliko je, koliko se o tome govorilo među političarima, a i drugim ljudima?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: O tome, o stvaranju Velike Srbije je bilo i među političarima i među običnim ljudima vrlo mnogo govora u vrijeme “antibirokratskih revolucija” u Vojvodini, Kosovu, Crnoj Gori i svakako i poslije toga vremena, a u njemu su učestvovali i političari, kulturni radnici i kažem pomalo obični ljudi. Nije to bilo nepoznato. Ogulin, odnosno Karlobag - Virovitica i stvaranje, kažem, Velike Srbije i gesla koji se tada protezao, “svi Srbi u jednoj državi”. To je bila jedna fašistička ideologija, ali ona je bila potpuno prisutna. Ako me pitate ko je to sve, očito to je dolazilo od Slobodana Miloševića koji je postao lider toga pokreta. Njega su sve nacionalističke stranke u Srbiji, uključujući Srpsku pravoslavnu crkvu prihvatile kao vođu da se stvori to, da se stvori takva država.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Sada bih hteo da pređemo na jednu drugu temu, a to je odnos između optuženog i drugih članova saveznog Predsedništva. Vezano za ovu temu, da li biste prvo uopšteno mogli Pretresnom veću da objasnite koji su vaši izvori saznanja kada govorite o odnosu između optuženog i drugih članova Predsedništva?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jugoslavija je u to doba, prije nego je bila razbijena, imala je osam članova Predsjedništva, predstavnika iz svake republike, šest iz republika i dva iz autonomnih pokrajina. Tokom raspada Jugoslavije, četiri člana Predsjedništva priklonila su se potpuno politici Slobodana Miloševića, to su predstavnici iz Srbije, Vojvodine, Kosova ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, moram da vas prekinem na trenutak. Da li biste mogli samo da odgovorite na pitanje? Dakle koji su bili vaši izvori saznanja i u vezi sa ovim pitanjem? Nas zanima, dakle, koja je osnova vašeg svedočenja.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Pa tu su razni izvori. Jedan i prvi je, ako hoćete, da sam Slobodan Milošević koji je pokazao da ...

SUDIJA MEJ: Da li ste vi bili tamo, da li ste ga upoznali, susretali se s njim? Gospodine Najs (Nice), možda biste vi mogli da postavljate pitanja u vezi sa tim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što čujemo vaše zaključke, dakle, moramo da znamo da li su ti zaključci nastali od onoga šta ste vi videli i sami doživeli, da li su to neki drugi ljudi videli da li se radilo o određenim događajima. Naravno, teško je kada ste u središtu događaja, informacije dolaze sa svih strana, ali da li biste mogli prvo da nam objasnite na osnovu čega vi možete da iznesete sliku o odnosima između optuženog i drugih članova Predsedništva?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Četiri člana tog Predsedništva koje sam pomenuo potpuno su se zalagali za ono što govori i za šta se zalaže Slobodan Milošević. To se vidjelo iz štampe, to se vidjelo iz televizije.

SUDIJA MEJ: Počnimo iz početka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, to se podudara. Dakle, ovo je odgovor na pitanje odakle. Drugo pitanje za vas, gospodine Samardžiću: da li vam je bilo ko govorio o njihovom odnosu sa optuženim i o tome kako se stvari odvijaju?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Normalno da sam ja u to vrijeme, jer ja sam bio honorarni, u stvari, ministar Crne Gore, imao sam mogućnosti da saznam od, prije svega od predsjednika Bulatovića, da je Branko Kostić, predstavnik Jović, pa predstavnik, kako li se zvao, Barjamović iz Kosova i ostali potpuno na liniji onoga što zahtjeva Slobodan Milošević i da oni samo izvršavaju njegove želje. Drugo, događaji u Hagu (The Hague) ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Kasnije ćemo da pređemo na događaje u Hagu. Da li vi znate šta vam je gospodin Bulatović lično rekao? Da li vam je on to rekao samo jednom ili više puta, a ako je bilo više puta, koliko često?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To je dolazilo u spontanom razgovoru prilikom razmatranja raznih pitanja. On je uvijek mogao i imao na umu da ova četiri člana Predsjedništva su potpuno u skladu sa željama Slobodana Miloševića. To je više puta izrazio. Da li je to, da ja sada kažem koji je to datum i to, to mi je vrlo teško reći koji je to datum, ali to je bilo sigurno više puta. Međutim, moja saznanja o tome nijesu samo od Momira Bulatovića, nego i drugo samo ponašanje, susret recimo sa Kostićem, susret sa, njihovo

ponašanje kasnije u Hagu koje sam vidio, to je pokazivalo da su ona četiri ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, u redu. Doći ćemo i na taj deo svedočenja kada budemo govorili o događajima u Hagu, ali hteo bih da idemo hronološkim redom. Dakle, pređimo sada na Nenada Bućina. Recite nam šta se s njim desilo? Na kojoj funkciji je on bio u jednom određenom vremenskom periodu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: On je bio za vrijeme perioda socijalističke Jugoslavije na visokim funkcijama u Crnoj Gori, a kada su nastupile "antibirokratske revolucije", on je se očito priklonio politici Slobodana Miloševića, ali on je u isto vrijeme, po mojem ubeđenju, jer ja ga lično poznajem, jer je iz mogega kraja, bio pošten čovjek i vjerovao je što govori Slobodan Milošević. I kada je Slobodan Milošević u jednoj krizi zahtijevao od sva četiri njegova člana Predsjedništva da daju ostavke, oni su dali ostavku, znači Predsjedništvo, a kada je opet Slobodan Milošević zatražio da se ponovo vrate u Predsjedništvo, Bućin nije htio. Bio je dostojanstven i rekao je "dao sam ostavku i neću se više vraćati" i tu nije poslušao Slobodana Miloševića. I od tada je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo trenutak. Izjavili ste dve stvari koje je optuženi tražio: ostavku i ponovno postavljanje na položaj. Kakav je vaš izvor informacija u vezi s tim? Jeste li to vi sami videli, jeste li čuli ili zaključili?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nijesam ni vidio ni zaključio nego sam čuo upravo od rukovodilaca, od Momira prije svega i ostalih, da je Slobodan Milošević tražio njihovu ostavku, a poslije da je tražio da se ponovo vrate. I ovi su poslušali, vratili su se, Bućin nije htio da se vrati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Branko Kostić je kasnije imao položaj u Predsjedništvu. Na temelju crnogorskog Ustava, po čijim je on uputstvima trebao da radi kada je reč o njegovoj ulozi u saveznom Predsjedništvu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Odmah da kažem, Kostić je zamijenio Bućina, pošto Bućin nije htio više da bude, kao čovjeka koji je postao ultranacionalist, velikosrbin, iako Crnogorac, on je postavljen za člana Predsjedništva i on je, normalno, kao član tadašnjeg, još važećeg Predsjedništva Jugoslavije trebao da ima instrukcije i da prima instrukcije od Parlamenta Crne Gore i da zastupa interese Crne Gore. To je po Ustavu crnogorskom. Takav je ustav sličan bio svih ostalih republika i pokrajina koje su slale svoga predstavnika u Predsjedništvo Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste imali sva saznanja o tome šta se događala u Parlamentu Crne Gore. Mene zanima je li on delovao na osnovu odluka tog Parlamenta?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, on nikada nije došao u Skupštinu Crne Gore da podnosi izvještaj ili da prima instrukcije od Skupštine Crne Gore. On što je radio, on je radio po naređenju iz Beograda, tačnije po naređenju Slobodana Miloševića i tako je i postupao i dolazio u Titograd, odnosno Podgoricu da popravi i disciplinuje crnogorske rukovodioce ako nešto ne rade onako kako je zacrtano u Beogradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Htio bih da se pozabavimo jednim detaljem u vezi s Kostićem. Je li u maju 1991. godine došlo do jednog incidenta u Borovu Selu u kom su hrvatski policajci ubijeni?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste. Tada su ubijeni hrvatski policajci i to je, po mojem mišljenju, odnosno ubedeđu, početak bratoubilačkog rata u Jugoslaviji. Paravojne jedinice koje su bile organizovane od jugoslovenske armije ubile su te policajce koji su predstavljali novu vlast u Hrvatskoj.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, molim da se zadržite na relevantnim pitanjima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li utisak bio taj da je Kostić izrazio neko mišljenje u odnosu na ta ubistva, odnosno kako ste vi saznali za njegove stavove?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Na televiziji je bilo, on je posjetio paravojne jedinice koje su ubile te policajce. Praktično ih je ohrabrivao, a nije posjetio žrtve. On je, kao član Predsjedništva, on predstavlja Crnu Goru, ali on je član Predsjedništva Jugoslavije, on je bio dužan da pođe i posjeti žrtve, a ne samo ubice tih policajaca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu ...

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vi ste govorili o tome da svedoci treba da govore o nečemu u čemu su sami učestvovali ili o nečemu šta su sami videli. Ovaj svedok govori o svojim saznanjima iz novina i o svojim saznanjima iz navodno nekih razgovora sa raznim ljudima.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, prekinuću vas. On može da svedoči o razgovorima koje je vodio, jer takva svedočenja usvajamo. Ali s vama se slažem kad kažete da svedočenje o tome šta je on video na televiziji neće nikome da pomogne. U pitanju je bila reakcija gospodina Kostića na incident. Ali ako svedok kaže da je on to video na televiziji, onda nama o tome može da svedoči bilo ko.

TUŽILAC NAJS: Da, on je vidio Kostića na televiziji i ono šta je Kostić radio, njegova intervencija je bila vredna pritužbe i kritike. Prema tome, to je isto kao da je to neposredno video.

SUDIJA MEJ: Dobro, ako ima još neke dokaze u vezi sa tim, može da nam kaže, ali nisam siguran koliko će to da nam pomogne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Samardžiću, vi ste to, dakle, videli na televiziji. Da li je na televiziji prikazano kako zapravo Kostić čestita pripadnicima paravojske? Izvinite, da li je tačno da je reporter, novinar govorio o onome šta se dogodilo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Na televiziji je bilo da je Kostić, kao član Predsjedništva došao među te ljude i Kostić ih je ohrabrivao da su se oni borili protiv separatista, protiv onih koji hoće da unište Jugoslaviju i tako. Međutim, ja sam zaboravio da vam iznesem još jedan dokaz bez televizije u vezi ovog incidenta. U to vrijeme nekoliko dana kasnije iza tog incidenta, mene je Momir Bulatović poslao u Zagreb da intervišem, još nije bio rat, to je bio maj mjesec, da intervišem i da molim hrvatske rukovodioce da Crnoj Gori prekinu embargo na naftu. Crna Gora je dobijala naftu samo od INA-e zagrebačke, od Hrvata i oni su zbog politike crnogorske to prekinuli. U tim razgovorima svi oni su kao glavno iznijeli ponašanje Branka Kostića u Borovu selu. Svi od reda. Tada sam sreo najmanje sedam, osam ministara Hrvatske, svi su oni bili zaprepašteni kako i zašto Kostić ide da čestita ubicama njihovih policajaca u Borovo Selu.

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, jeste li vi videli taj incident na televiziji ili je o tome vama neko pričao? Postoji, naime, razlika: jeste li vi videli na filmu šta je Kostić činio ili je to jednostavno preneo neki novinar?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Na televiziji je bilo kako se Kostić susreo sa tim, po njegovoj ocjeni, borcima u Borovu Selu. To je, nije se vidjela bitka, nije se vidjelo kako su ti borci tukli hrvatske policajce, ali se vidio razgovor Kostića poslije

tog događaja. Kostić nije došao za vrijeme bitke, no je Kostić došao kad je zločin napravljen i posjetio te ubice.

SUDIJA MEJ: Ne, nije reč o bici. Jeste li vi to videli na televiziji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ne razumijem što jesam li vidio na televiziji. Ja sam na televiziji vidio Kostića sa tim ljudima.

SUDIJA MEJ – PITANJE: Da, da, stvar je jednostavna. Jeste li vi videli tu scenu na televiziji ili o tome čuli ili čitali? Osim toga, gospodine Najs, mislim da imamo svedočenje u vezi s tim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, radi se samo o jednoj ograničenoj temi i pitanju. Da li je Bulatović kome je skrenuta pažnja na ovo, ikada javno osudio Kostićeve komentare? Odgovorite samo sa da ili ne, molim vas.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, on nije osudio, ali je bio nezadovoljan. Nije javno osudio, ali predamnom je osudio. Predamnom lično u privatnom razgovoru Bulatović je osudio, javno Bulatović nije osudio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Sada bih da pređemo na jednu drugu temu koja je naznačena u paragrafu 11 mog rezimea. Promet oružja u "Luci Bar", vidimo na karti gde se ona nalazi. Istorijski gledano, to je bila sigurno, Bar je vrlo važna luka Crne Gore, je li tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, Bar je glavna luka Crne Gore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li oružje stizalo u "Luku Bar"? Da ili ne?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, stizalo je u "Luku Bar".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako ste vi za to saznali, ponovo nas zanima izvor vaših saznanja, pre nego što pređemo na konkretno svedočenje o tome? Kako ste za to saznali?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Vidio sam brodove, a razgovarao sam i sa direktorom luke koji mi je isto rekao da je tamo oružje, a takođe sam čuo i od crnogorskih rukovodilaca, među njima i Bulatovića, da je oružje u luci. Brodovi su bili na sidrište, ja mislim šest ili sedam brodova, otprilike 6.000 do 10.000 tona nosivosti. Da li je sve bilo puno oružja, to ja ne znam, ali da je oružje bilo u njima, na osnovu ovih izvora koje iznosim sam saznao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li vi otkrili poreklo tog oružja? Odakle je ono stiglo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, nijesam. Došle je oružje odnekle, ja to ne znam, jer nijesam učestvovao u tom poslu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Jeste li otkrili kuda je trebalo da ode to oružje? Je li otišlo i ako jeste, kako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, ja ne mogu potvrditi gdje je otišlo. Ja mogu samo pretpostavljati u to vrijeme da je otišlo u Bosnu ili Hrvatsku, odnosno ratištima koji su se pripremali i koji su kasnije i počeli. Ali ja nijesam učestvovao u tom poslu. Prema tome sa punom tvrdnjom ne mogu da kažem šta se desilo sa tim oružjem. Uglavnom oružje jeste iskrcano.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. A ko je u Vladi bio odgovoran za distribuciju tog oružja?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: U vladi je bilo, bavilo se tim oružjem Ministarstvo unutrašnjih poslova, ali moram da naglasim da je sa tim oružjem baratala jugoslovenska armija i da je to sigurno pod njenom kontrolom, a Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore je pomagalo armiji.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mi imamo jedan set dokumenata za ovog svedoka. Dokumenti su označeni tabulatorima. Čitav set bi mogao možda da dobije i jedinstveni broj, a onda ćemo pojedinačne dokumente da nalazimo prema tabulatorima.

sekretar: Karta Boke Kotorske biće dokazni predmet Tužilaštva 327, a ovaj skup dokumenata za ovog svedoka, dokazni predmet Tužilaštva broj 338.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dok pripremamo ovaj prvi dokazni predmet, ja ću da zamolim poslužioaca samo nakratko da na grafoskop stavi originalnu verziju na BHS-u i da jedan primerak da svedoku, a tek kasnije da stavi englesku verziju na grafoskop. Hteo bih samo nešto da napomenem što nema veze sa ovim svedokom. Znam da mediji vrlo brzo reaguju i ponekad nas preduhitre. Vrlo je teško da se vidi kakav je smisao svih ovih dokumenata, dok oni nisu dostupni Sekretarijatu (Registry) u celini. Molim da se original kratko stavi na grafoskop, a zatim da se svedoku pokaže dokument, a engleska verzija stavi na grafoskop. Ovde imamo, gospodine Samardžiću, dokument iz saveznog Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno Sekretarijata za

unutrašnje poslove iz Beograda. Datum je 30. jul 1991. godine, informacija o održanom sastanku u "Luci Bar" povodom skladištenja i tranzita veće količine oružja. Iz ovog dokumenta me zanima nekoliko odlomaka. Počinje sledećim tekstom: "U Baru je dana 26. jula 1991. godine održan sastanak na kome su učestvovali predstavnici Saveznog sekretarijata za unutrašnje poslove, MUP Socijalističke Republike Crne Gore" i zatim nekoliko rečenica kasnije govori se o tekućem poslu, pretovaru i skladištenju 30.000 tona opasnih materija, oružja, municije i vojne oprema koja je u tranzitu preko "Luke Bar". U sledećem pasusu potcrtani tekst počinje sledećim rečima: "Energično tvrde da su preduzete sve potrebne mere da se roba kojoj je dat poseban tretman, bezbedno smesti u izdvojeni deo Luke 'Bar', da bude pod stalnim nadzorom službe bezbednosti u saradnji sa Centrom bezbednosti 'Bar'". Zatim još niže dole na istoj stranici, odnosno na drugoj stranici vaše verzije: "Postignut je dogovor da se drugi deo robe ne doprema u Bar sve dok se ne počne sa isporukom već prispele robe, a dalje destinacije te robe ni u kom slučaju ne mogu da budu na području Jugoslavije ili susednih zemalja". Pogledajmo sada sledeću stranicu, onda ćemo da čujemo vaše komentare. "SSUP treba da realizuje posao uspešno sa bezbednosnog stanovišta" i zatim dalje "da se donese bezbednosna procena ukoliko je potrebno da se angažuju pripadnici JNA kako bi se osigurali prostori barske luke dok je tamo uskladištena roba ili dok se isporučuje". Ja sam samo sada ovde citirao neke delove dokumenta koje ste Vi verovatno videli u celini. Šta vam govori taj dokument, gospodine Samardžiću, osim ovoga šta smo već ovde naveli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dokument pokazuje da su oko tog oružja bili angažovani i armija i savezno Ministarstvo unutrašnjih poslova i republičko i Centar bezbednosti Bar, specijalni odjel Državne bezbednosti, specijalni odjel u "Luci Bar", odnosno u gradu Baru, a takođe i ove špeditorske organizacije kao što je "Bar tranzit", sama uprava luke, savezna carina, da su oni skupa tražili kako da po ovom dokumentu osiguraju punu bezbednost dok se to oružje, kad se to oružje uskladišti u skladištima "Luke Bar". Ja moram da naglasim da "Luka Bar" ima odlična skladišta i da se to odlično može da spremi, uskladišti u njima i da se čuva onako kako je ovaj dokument kazao. Međutim, ja ne vidim iz ovoga dokumenta, iako sam ga nedavno vidio, da nijesam ni znao da postoji, ne može se vidjeti gdje je to oružje otpremljeno, kuda je otišlo i odakle je došlo. Meni je poznato da je bio postojao jedan Vasiljević Jezda, "gazda Jezda" koji se bavio ovim poslovima, koji je bio prijatelj Slobodana Miloševića, to se on javno hvalio i koji je bio

postao vrlo bogat, vjerovatno iz ovakvih poslova.

SUDIJA MEJ: Mislim da se udaljujemo od dokumenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Prelazim na pasus 12. Jeste li vi jednom prilikom barem videli gospodina Krajišnika ili gospođu Plavšić i ako jeste gde i u čijoj pratnji? Zajedno s kim?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, vidio sam ih u Baru vrlo kratko. Gospodin Đukanović me je pozvao, kad me je sreo u Budvi da prošetamo do Bara. Tamo smo se sreli sa tim rukovodiocima iz Bosne, ali ja ne mislim da je to neki važni podatak, jer to je bio privatni susret u jednoj kafani, u jednom restoranu za vrijeme ljeta i to na otvorenom prostoru i ja o tome ne bih mogao više da kažem nego to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam išta kažete u vezi sa sadržajem tog razgovora?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne. Ja ponavljam, ja sam vrlo, praktično se samo pozdravio. Međutim, Koljević je dolje odmah počeo da priča kako će oni da stvore srpsku državu u Bosni. To je što sam čuo, ali konkretne druge stvari ja ne mogu da potvrdim, jer ja sam napustio njihovo društvo. Ja sam njih, eto, prepoznao preko te televizije, oni su bili aktivni i to i nisam se ja s njima zadržavao, a ne vjerujem da je ni Đukanović mnogo, tu nije bilo nekakvih značajnih razgovora zato što je to bilo mjesto na jednom otvorenom prostoru u jednoj kafani.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koljević kog ste spomenuli zapravo je Nikola Koljević, je li tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, on je izvršio samoubistvo kasnije. On je bio jedan od ideologa srpske države u Bosni i on je taj koji je došao da priča.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li bio jedan hrvatski političar po imenu Hrvoje Kačić?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, to je profesor zagrebačkog univerziteta i stručnjak za pomorsko pravo iz Dubrovnika koji je u periodu jugoslovenske krize postao hrvatski političar i rukovodilac, odnosno, koliko se sjećam ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, u redu. Zanima nas samo jedna stvar u vezi s njim, a onda ću da pređem na drugo pitanje u vezi s prethodnim dokaznim predmetom. Zadržimo se za trenutak na gospodinu Kačiću. Jeste li vi imali jedan razgovor s njim negde u drugoj polovini 1991. godine, gde je nešto moglo da se nasluti?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jesam. Ja sam se sreo sa Kačićem u Hagu u septembru 1991. godine kada je već počela konferencija mira Jugoslavije, jer je praktično rat već počeo i Hrvoje mi je kazao, potpuno zabrinut, da jugoslovenska armija se sprema da oštro napadne Dubrovnik. Ja mu to tada nisam vjerovao i smatrao sam da je to samo propaganda, odnosno podvala da jugoslovenska, vjerovao sam tada, jugoslovenska armija neće napadnuti Dubrovnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, a sada da se vratimo na ovaj prethodni dokazni predmet, odnosno na sastanak koji je održan u Baru u leto 1991. godine, kako kažete. Sećate li se možda datuma sastanka?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Kojega sastanka?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onog susreta o kom ste nam govorili u kafani gde su bili Krajišnik i Plavšićeva. Možete li da nam kažete otprilike kog meseca se to dogodilo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To je bilo ljeto 1991. godine, još nije počeo rat u Jugoslaviji, ali se nazirale teškoće i nazirali se sukobi. Mnogi od nas, prvi i ja isto, nismo vjerovali da će doći do krvoprolića, ali da je kriza u Jugoslaviji prisutna, bila je. I ja ne sjećam se svakako datuma, znam da je to bilo ljeto i da sam ja u ljetnoj odjezdi išao u Bar sa Đukanovićem, ne na sastanak s njima, nego da prođemo, da vidimo Bar.

TUŽILAC NAJS: Sada ću da pređem na 7. septembar.

SUDIJA MEJ: Kada dođete do pogodnog trenutka, recite nam.

TUŽILAC NAJS: Da, trebaće nam više od ovoga što je ostalo do jednog sata za sledeću temu.

SUDIJA MEJ: Onda je možda sada dobar trenutak da napravimo pauzu. Gospodine Samardžiću, mi ćemo sada da napravimo pauzu sat i po, dakle do 14.30. Molim da se u to doba vratite. Moram da vas podsetim, kao što pod-

sećam sve svedoke, da ne smete ni sa kim da razgovarate o svom iskazu dok se on ne završi. Ovo se odnosi i na članove Tužilaštva. Molim vas, dakle, da se vratite ovde u 14.30.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Hvala.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što se vratim na dokaze, želim da obavestim Pretresno veće da suđenje u četvrtak popodne za Tužilaštvo neće da bude problem. Imamo svedoka koji će moći da iskoristi to vreme i sve moje lične teškoće mislim da će da budu prevladane time što će neko drugi da se pobrine za tog svedoka. U vezi sa atlasom, nadam se da ćemo do večeras da imamo bar 10 kopija.

SUDIJA MEJ: Dobro, onda ćemo da zasedamo u četvrtak popodne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Samardžiću, pomenuli smo 7. septembar i sada ja želim da se osvrnem na sastanak koji je bio u Igalu, nekoliko nedelja ili nedelju dana kasnije. Kao što se Pretresno veće verovatno seća, Igalo je u bokokotorskom zalivu, blizu Herceg-Novog. Videćete to na mapi malo kasnije. Da li možete da se setite, gospodine Samardžiću, kada je bio taj sastanak?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, 16. septembra 1991. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I ko je sve bio prisutan na tom sastanku?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Predsednik Milošević, predsednik Tuđman, general Kadrijević, general Adžić i ja ispred crnogorske Vlade. Ja sam bio domaćin njima u rezidenciji maršala Tita.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo predstavnika međunarodne zajednice?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da. Sastanak je održan zbog toga što su oni trebali da se sastanu sa lordom Karingtonom (Peter Carrington) i prisutan je svakako bio lord Karington.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste bilo šta primetili vezano za ponašanje i stav generala Kadrijevića?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Oni su imali pomenuti dugi sastanak oko

utvrđivanja mira, odnosno utvrđivanja prekida vatre na pojedinim sektorima i oni su odvojeno zasjedali u velikoj sali, a ja sam bio sa strane, ali sam uglavnom mogao čuti što je. Glavni dijalog se vodio između predsjednika Miloševića i predsjednika Tuđmana. Očito je bilo da su oba generala poslušnici samo predsjednika Miloševića. Za vrijeme ručka sam ustanovio da su i Kadijević i Adžić u stvari ništa drugo nego došli tu kao da pomognu i da slušaju šta kaže predsjednik Milošević. Ako je potrebno da ispričam šta se desilo za vrijeme ručka, evo, ja sam spreman, nego nisam siguran da je to sada postavljeno pitanje. Ako jeste, ja ću da i to ispričam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da rezimiramo, odnosno da li ste čuli da bilo ko od dvojice generala izražava suprotna mišljenja od mišljenja i stavova optuženog, dakle u bilo kom trenutku?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Svakako da ne. Tu je ono što sam ja vidio, opet ponavljam, to su bili ljudi, iako na visokim vojnim funkcijama, samo poslušnici predsjednika Miloševića. Ako već mi dozvolite mogu da rečem i ovo da u jednom momentu, ja sam za vrijeme ručka ispričao generalu Kadijeviću jedan događaj iz Drugog svjetskog rata na srpskom jeziku, a on je meni, šapćući, rekao: "Ajde ispričaj to lordu Karingtonu", očito bojeći se da čuje predsjednik Milošević da mi on daje takve instrukcije da pričam. Ja sam to ispričao lordu Karingtonu, oba predsjednika su čuli, čak se i Franjo Tuđman sa tim složio, a predsjednik Milošević je uzbuđen bio i rekao: "Ne, to nije tako, evo pogledajte generala Adžića i njemu su osmoro članova porodice ubili Hrvati, ustaše. I ne mogu biti četnici i ustaše jedno te isto". Priča iz Drugog svjetskog rata odnosila se da je jedan stari Crnogorac rekao da četnici i ustaše su slični, odnosno toliko bliski rođaci da se ne bi mogli uzimati, to znači da se ne bi mogli da se žene, na crnogorskom izrazu. Eto, to je uzбудilo predsjednika Miloševića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Mislim da ću da se vratim na paragrafe 15 i 16, jer to bi, u stvari, hronološki trebalo da dođe na kraju svedočenja. Takođe i paragraf 17. Vi ste nam već dosta toga rekli vezano za položaj Bulatovića i Đukanovića. Recite Pretresnom veću koliko meseci ste otprilike bili unutar Vlade sa njima, bilo s jednim ili sa drugim, na nekoj funkciji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja sam izabran za člana Vlade na sjednici Skupštine 16. februara 1991. godine i bio sam na toj funkciji realno do 26. maja 1992. godine, a zvanično sam smijenjen na sjednici Skupštine Crne Gore

31. jula 1992. godine. Praktično bio sam godinu i po.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A tokom tog vremenskog perioda, osim jednog konkretnog incidenta, time ćemo da se pozabavimo, recite nam da li ste ikada videli da neko od ove dvojice donosi neke odluke za koje ste znali da su suprotne odlukama koje bi optuženi doneo, odnosno za koje ste znali da bi ih on preferirao?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: A bila je odluka, razgovori sa Hrvatskom suprotna očito želji predsjednika Miloševića i zaključci Skupštine Crne Gore od 4. i 7. oktobra su sigurno bili suprotno politici Slobodana Miloševića, iako su oni, kao što sam rekao, provodili tu politiku, ali su početkom rata koji ja smatram, što se Crne Gore tiče, počeo 1. oktobra, pokušali da nađu rješenja ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem na trenutak. Možda će da bude lakše da se time pozabavimo nakon nekih drugih događaja. 1. oktobra 1991. godine mislim da je bila održana vanredna sednica crnogorske Vlade, da li je tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, 1. oktobra uveče održana je sjednica, vanredna sjednica, odnosno proširena sjednica, tako su je nazvali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je bio prisutan na toj sednici i o čemu se razgovaralo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja sam došao kasno na tu sjednicu, nije sam od početka bio, nego pri kraju, jer me je predsjednik Bulatović poslao sa zamjenikom lorda Karingtona, gospodinom Vejnensom (Henry Wynaendts) da posjetim Cetinje i kada sam ušao, bio sam šokiran, jer nikada nisam vidio takvu sjednicu, jedno osam otprilike vojnih lica, tri, četiri najmanje generala u pohodnoj uniformi, ratnoj, sjedilo je za stolove đe sjedimo mi obično kad držimo sjednicu Vlade i cijelo ostalo političko rukovodstvo Crne Gore koje nije, koje nijesu bili članovi Vlade, na čelu sa predsjednikom Bulatovićem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O čemu se razgovaralo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Tada je, kažem, bio sam šokiran, ali onda je rečeno da je Hrvatska krenula da napada Crnu Goru, da 30.000 ustaša kreće na Crnu Goru, zauzme Boku i da mi treba da se branimo. To je rekao predsjednik Bulatović, a potvrdio je isto tako general Strugar. I da zaključim, sjednica je bila posvijećena kako da se organizujemo u odbrani. Međutim,

koliko ja shvaćam i razmišljam poslije kako je teklo, osnovni cilj je bio da se što bolje organizuje mobilizacija i da crnogorski rukovodioci se posvijete oko toga da se što više i bolje organizuje mobilizacija Crnogoraca za front.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo bih da nam pomognete, ako možete, vezano za ono šta su određeni pojedinci rekli na tom sastanku. Božo Babić, da li je on tada bio ministar odbrane Crne Gore?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste. Bio je prisutan, bio je ministar odbrane Crne Gore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se sećate, da li je on o bilo čemu govorio na toj sednici, odnosno na nekim od sastanaka u to vreme, a vezano za upotrebu oružane sile?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Na tom sastanku ja ga nijesam zatekao da govori. On je, koliko sam čuo, govorio prije nego sam ja ušao u salu, jer ja sam, kažem, bio na Cetinju sa gospodinom Vejnensom i na tom sastanku nije, a kasnije je govorio svakako na nekim drugim sastancima, kao 4. jula i 7. oktobra i 7. oktobra je sigurno govorio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Možete li da nam kažete šta je on govorio, šta je rekao, bez obzira na kom sastanku je rekao?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa u istom smislu da mi moramo braniti zemlju i da se moramo organizovati, da je Crna Gora napadnuta, da Hrvati hoće da uzmu Boku i u tom smislu nije samo to govorio general Babić, to je tada bilo opšte shvaćanje, ne samo u Vladi, nego i veliki dio naroda je u početku vjerovao da smo mi napadnuti, jer je bila nevjerovatno velika i teška propaganda u korist rata. Naročito su aktivni bili "Televizija Titograd" i "Pobjeda", glavna novina u Podgorici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo ko šta rekao o tome dokle će JNA da stigne u smislu primene oružane sile?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, u tom momentu, baš prvih dana rata je bilo posvijevano priči da se branimo, da nas Hrvati napadaju, ali, u isto vrijeme, odnosno kasnije, a i prije toga bilo je riječi da ćemo mi, da u propagandi da svi Srbi treba da žive u jednoj državi, da ne može više biti podjeljenosti, da treba okupiti sve srpske zemlje, prvo ih okupiti, a poslije i ujediniti. To je bilo propaganda, to je, da uvjerim Sud, malo kontradiktorno, ali u stvari je tako bilo, s jedne strane idemo da se branimo, a s druge strane

pričamo dokle će naša država da bude velika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koji je vaš bio stav kao ministra spoljnih poslova i to na osnovu informacija kojima ste raspolagali, koje ste dobili od vojske?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: U početku sam i ja bio zatečen, naročito na sjednici 1. oktobra i moram da priznam da sam bio potpuno zaprepašten i pošto su tu bili generali, ja sam u životu bio vaspitan da poštujem jugoslovensku armiju, jer sam kao dijete zapamtio kako se stvarala Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije u toku Drugog svjetskog rata. Ja sam u prvom momentu, iako u to nikada nisam vjerovao da se može desiti, kao što sam i Kačiću sugerirao nikada se to neće desiti, pa sam čak i gospodina Vejnensa uvjeravao da neće biti rata, a rat je već bio počeo, tako taj dan sam kazao "ako su nas napali, onda ćemo se braniti". Međutim, to je bila laž, nije nas niko napao, makar što se Dubrovnika tiče. I poslije sam svakako učinio sve što sam mogao, apsolutno sve, ne vodeći računa o zvaničnoj politici ni Crne Gore ni Srbije, niti još zvanično postojeće Jugoslavije, nego sam tražio svim silama da se prekine rat i da se nađe način za mir. U isto vrijeme moram ovdje da naglasim da inicijativa koju smo pokrenuli sa hrvatskom Vladom je počela od moga prijedloga Bulatoviću i on je to, moram reći, odmah prihvatio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Prvi sastanak održan 1. oktobra, da li se tamo spominjalo njih 30.000 koji će napasti Crnu Goru, odnosno spominjala se ta cifra? Nakon tog sastanka, da li je ponovo spominjana ta cifra od 30.000 Hrvata?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To je splasnulo. Nijesmo više o tome, kažem, 1. oktobra je to Bulatović kazao, potvrdio Strugar, ali poslije je iz televizijskih izvještaja potpuno jasno bilo da Hrvati nijesu ušli u Boku, nego smo mi ušli u Dubrovnik, u dubrovačku teritoriju, pa je onda i prestala priča o 30.000, nego o tome kako se vodi borba oko Konavala i oko Dubrovnika. Nije moglo da se više priča o 30.000 ako su jedinice jugoslovenske armije ušle na teritoriju Dubrovnika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Samardžiću, shvatate da na neka moja pitanja možete da odgovorite kratko. Znam da hoćete i opširnije da odgovorite, ali zamolili vas da ipak kratko odgovorite. Sada bi hteo da pogledamo nekoliko dokaznih predmeta. Prvo dokazni predmet broj ... Izvinjavam se, nisam zapisao broj dokaznog predmeta, 338. Dakle, dokazni predmet 338, tabulator 2. Podelićemo kopije, mislim da će tako da bude lakše. Molim da

se original stavi nakratko na grafoskop, a da se nakon toga da svedoku. Vidimo ovde "Republika Crna Gora, Predsedništvo, službena tajna, strogo poverljivo, narodna odbrana" i vidimo da se ovo odnosi na 2. oktobar. Molim da se to da svedoku. Ovo je naređenje koje je potpisao predsednik Predsedništva Momir Bulatović i to na osnovu odredbi Zakona o opštenarodnoj odbrani i tu stoji da: "Dana 2. oktobra u vremenu od 15.00 do 17.00 izvršiti mobilizaciju posebne jedinice policije jačine ojačane pešadijske čete sa zadatkom izvršenja borbenih zadataka oružanih snaga u ratnom sukobu na granici između Crne Gore i Republike Hrvatske". A zatim stoji sledeće: "U sadejstvu sa jedinicama Jugoslovenske narodne armije, jedinica će samostalno da izvršava specifične vojno-političke zadatke prema planu i upotrebi koji će doneti operativna komanda na dubrovačkom ratištu. Neposredno komandovanje jedinicom vršiće starešina milicije kog odredi ministar unutrašnjih poslova". Gospodine Samardžiću, šta imate da kažete o dubrovačkom ratištu, dubrovačkom frontu, odnosno o borbama tamo? Da li je to bio odbrambeni ili defanzivni rat ili šta?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To je bio osvajački rat, to je bio nepravedni rat protiv Hrvatske, rat u koji se Crna Gora osramotila zbog toga što se upregla u politiku jugoslovenske armije i Slobodana Miloševića i ta sramota će se vrlo teško oprati, možda za slijedećih stotinu godina. U istoriji Crne Gore nikada ništa sramnije i grđe nije učinjeno, nego to što je napadnut Dubrovnik. Dozvolite mi, časni Sude, da kažem još sledeće. Dubrovnik je grad koji, za hiljadu godina je postojalo prećutni dogovor između svih mogućih ratujućih strana koje su prolazile Balkanom da se Dubrovnik ne napada i da se tamo ne ratuje. Za vrijeme Drugog svjetskog rata partizanski general jugoslovenske armije, Peko Dapčević, tražio je od generala Aleksandera, komandanta savezničkih trupa u Italiji (Italy) da avioni koji prelijeću iz Italije preko Dubrovnika skrenu, da ne lete preko Dubrovnika, da ne bi slučajno koja bomba pala slučajno na Dubrovnik. Tako se odnosila armija ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem, gospodine Samardžiću. Istorijski kontekst jeste interesantan i možda jeste relevantan, ali ja moram ovu temu da suzim kako bi to bilo relevantno. Hteo bih da se vratim na pitanje. U doba te mobilizacije, da li je postojao front u Dubrovniku? Da li je grad Dubrovnik bio mesto odakle se napadalo i gde su se vodile borbe?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Iz Dubrovnika niko nikog nije napadao, Dubrovnik se samo branio. Jugoslovenska armija je zauzela teritoriju oko Dubrovnika, ali Dubrovnik, grad, nije zauzet. Zauzet je "Aerodrom Čilipi" koji

je oko 16 kilometara daleko od Dubrovnika. Jedinice jugoslovenske armije prošle su i na sjeverni dio i skoro došle tamo do Stona, a u isto vrijeme jugoslovenska armija je bombardovala Šibenik, Zadar, posebno Split, tako da kad se danas gleda u čemu je stvar bila, cilj bio da se zauzme što veći dio hrvatske teritorije uz morsku obalu. Sada da ne ulazim u to što se dešavalo u isto vrijeme potpuno katastrofalno oko Vukovara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na sledeći dokument, vi ste spomenuli druge gradove koji su bili granatirani, dakle, na hrvatskoj obali. Šta ste primetili, odnosno šta možete da nam kažete o vezi između gradova koji su granatirani i one linije trougla koju smo ranije tokom dana videli na onoj karti?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Očito je da je cijela operacija, dubrovačka, sračunata da se postigne i da se zauzme teritorija jadranske obale, Hrvatske, do Karlobaga. Granatirani su gradovi do Karlobaga, a poslije Karlobaga Rijeka i Pula nijesu. Drugo, sramotna epopeja na dubrovačkom ratištu, sramotna sa strane jugoslovenske armije je bila i to da se ubije duh Crne Gore i da se ubije duh jugoslovenske armije koja je nosila slavu iz Drugog svjetskog rata. Nikakve sličnosti nema ...

TUŽILAC NAJS: U redu, u redu.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Mislim da je ovo veoma važno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znam, znam da je to važno, važno je u istorijskom smislu, ali ja bih hteo da se pozabavim prvo nekim stvarima za koje biste mogli da pomognete Pretresnom veću. Dakle, vi ste primetili da niti jedno mesto severno od Karlobaga nije bilo napadnuto tokom ove operacije i to od strane snaga koje su dolazile sa istoka. Da li je bilo napada, koliko je vama poznato, koji su dolazili sa severa na obalu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Na sjeveru se, na sjevernom kraku Hrvatske borbe su se vodile oko Vukovara. Međutim, meni u tom vremenu nije bilo mnogo poznato šta se dešava oko Vukovara, meni je mnogo više bilo poznato šta se dešava oko Dubrovnika, ali je i to bilo očito da se treba, da je cilj jugoslovenske armije strategija da se zauzme sjeverni dio Hrvatske, dakle Slavonija i Zapadni Srem i da se izbije na neku granicu, tamo do Virovitice ili prije Virovitice, u najmanju ruku da se zauzme Osijek i Vukovar.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bih hteo da pogledamo sledeći dokazni predmet. Dokazni predmet 338, tabulator 3. Molim da se stavi na grafoskop. Ovo je Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore, ovo je dokument koji je uputio Momir Bulatović i radi se, u stvari, o naređenju od 1. oktobra. Molim poslužitelja da da dokument svedoku, a da na grafoskop stavi englesku verziju. Dakle, radi se o naređenju koje glasi: "Dana 2. oktobra, u vremenu od 15.00 do 17.00 izvršiti mobilizaciju posebne jedinice", oprostite mislim da imam pogrešan dokument.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nemate, imate pravi dokument.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da, u stvari imam pravi dokument. Da, to je pravi dokument. Ako možete da date ponovo dokument svedoku. Dakle: "Dana 2. oktobra, u vremenu od 15.00 do 17.00 izvršiti mobilizaciju posebne jedinice milicije sa zadatkom izvršavanja borbenih zadataka oružanih snaga u ratnom sukobu na granici između Republike Crne Gore i Republike Hrvatske. Jedinicu popuniti od pripadnika specijalnog voda posebne jedinice i milicionerima SB Titograd". Dakle, to je sada drugi paragraf: "Neposredno komandovanje jedinicom vršiće pomoćnik ministra za Službu javne bezbednosti". Zatim sledeći paragraf: "Nakon formiranja jedinicu opremiti sa potrebnim pešadijskim naoružanjem, sanitetskim i drugim sredstvima". I na kraju: "Jedinica će izvršiti borbene zadatke vojno-policijskog karaktera prema planu upotrebe koji će doneti operativna komanda na dubrovačkom ratištu". Da li imate nekih dodatnih komentara, dodatnih u vezi sa onima koje ste već dali? Ako nemate, onda možemo da pređemo na sledeći dokument.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Imam. Prvo da kažem ja ovaj dokument nijesam vidio tada, ja sam ih vidio ovdje, ali sam bio svjestan da se vrši ova mobilizacija koju je potpisao predsjednik Bulatović i drugi ministar, Bulatović. Ona se vršila, to je bilo evidentno, to je svaki građanin vidio, a te dokumente ja tada nijesam imao mogućnosti da vidim, ove koje ste sada priložili. Iz njih je potpuno jasno da su učinjeni ogromni naponi da se izvrši mobilizacija Crnogoraca za front prema Hrvatskoj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko je ljudi mobilisano u Crnoj Gori i koliko ih je otišlo na ratište u Hrvatsku?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja tačno ne znam pošto nijesam bio u toku, odnosno direktno bio na poslovima mobilizacije, uopšte nijesam bio na poslovima mobilizacije, ali po onome što sam čuo, mobilisano je preko

30.000 boraca od kojih je sigurno većina bila poslata na dubrovačko ratište. To je ono što sam čuo sa strane, ali ne zvanično. Uglavnom siguran sam da je mobilizacija vršena svuda gdje je mogla da se izvrši i da se mobilizuju muškarci koji su sposobni za borbu, to je tih dana i upravo činjeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li bilo ikakvih paravojnih jedinica? Jesu li takve uspostavljene i ako jesu, kom organu su bile podređene?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Bilo je paramilitarnih jedinica i one su podređene, kao što se vidi iz ovog dokumenta predsjednika Bulatovića, jugoslovenskoj armiji. Onda je komanda, objedinjena je komanda bila i oni su komandovali sa jedinicama. Paramilitarne jedinice su organizovane, jedno ovo što potpisuje Pavle Bulatović, od pripadnika Teritorijalne odbrane i od pripadnika milicije, a drugo je što su se isto takođe organizovali, moram da kažem, Narodna stranka, funkcioneri Narodne stranke su se bili angažovali da i oni pomognu i da se u njihovoj režiji organizuju određeni odredi i da se priključe, normalno, snagama koje su pod jugoslovenskom armijom na ratištu Dubrovnika.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, dokument pod tabulatorom 2 govori o dubrovačkom ratištu, a ovde u tabulatoru 3, dokumentu na engleskom jeziku imamo reči *“theatre of war” (ratna pozornica)*, a isto je i na BHS, ali molim vas da nam to objasnite.

TUŽILAC NAJS: Pa najbolje bi to bilo da se rešiti putem prevodioca. Hvala što ste na to skrenuli pažnju. Molim vas da na grafoskop stavimo original na BHS-u označen tabulatorom 2 i molim prevodiocima da budu tako ljubazni i pročitaju naglas dve zadnje reči pod II, pasus označen rimskim brojem. Dakle, original govori o dubrovačkom ratištu.

prevodioci: Ta reč se može prevesti kao *“ratna pozornica”, “front”, “ratna zona”, “poprište borbe”,* bilo šta od toga.

SUDIJA KVON: Hvala lepo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, u svemu tome su učestvovali i pripadnici paravojnih jedinica. Je li bilo kakvih informacija o tome da su eventualno sa njihove strane počinjeni zločini, dakle od strane onih koji su iz Crne Gore išli u

taj rat?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Većina stanovništva Konavala, dakle okoliše Dubrovnika pobjegla je pred vojskom u Dubrovnik, izuzev Cavtata. Stizali su vijesti i to se brzo saznalo da jedan dio tih paravojnih, dakle ne svi nego jedan dio čini velike pljačke i to divlje i varvarske pljačke po Konavlima. To su sela, skup sela oko Dubrovnika koji su, gdje su vrlo vrijedni ljudi izgradili lijepje kuće i bogato živjeli. Nastupila je pljačka i krađa te imovine i raznošenje, ali moram da kažem da je to radila i organizovano armija i pojedinci nasamo. To se činilo na taj način što su opljačkali iz kuće pojedine stvari koje su vrijedne, a onda raketom zapalili cijelu kuću da se ne vidi trag da je unutra krađeno, tako da je veliki dio Konavala uništena na takav način, a u isto vrijeme to je bilo evidentno ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, u redu. Vraćićemo se na pitanje pljačke, jer to je posebna tema koju ćemo uskoro da obradimo. Zasad me zanimaju poznati događaji, odnosno jesu li političari i ako jesu, koji, išli na ratište, prema vašim saznanjima i ako jesu, šta su otkrili u vezi sa stavom vojnika koje su tamo zatekli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Branko Kostić je išao često na to ratište, to se vidjelo sa televizije. Ja moram da rečem, ja nijesam bio niti jedan put, niti bih išao, nije me niko ni zvao, ali ne bih ni išao, a ...

prevodioci: Izvinite, kako su se oni odnosili prema vojnicima koje su tamo zatekli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Oni su se odnosili, došli su da posjete vojsku, normalno, prijateljski, odnosili su ... Slike u novinama i slike na televiziji su pokazivale da se prijateljski odnose, da su došli da ohrabre vojnike koji ratuju. To je pokazivala televizija. To su u novinama objavljeno i opozicionim i zvaničnim, slike Bulatovića i slike Kostića na tom ratištu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čovjek po imenu Šešelj, je li on na bilo koji način učestvovao u toj kampanji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste i to mnogo i vrlo grdno. Šešelj je po svojim stavovima u to doba izigravao četničkog vojvodu, on je i dobio tu titulu vojvode četničkog, od ratnog zločinca četničkog koji je emigrirao poslije Drugog svjetskog rata, vojvode Đuića i on je kao takav na dubrovačkom ratištu vršio smotre jedinica koje su nosile slavne tradicije

Narodnooslobodilačke vojske iz Drugog svjetskog rata, što je ono što sam htio prije da kažem sramota jugoslovenske armije da Petu crnogorsku brigadu koja nosi tradicije Save Kovačevića, najvećeg heroja iz Drugog svjetskog rata dolazi i da čini smotru jedan Šešelj. To je bio cilj da se ubije u dušu jugoslovenska ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, držite se pitanja, molim vas.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što skrenemo sa ove opšte teme, dakle, kampanja na Dubrovnik, hteo bih da se osvrnem na nekoga ko je imao značaj u stranačkom životu. Božidar Vučurević, gradonačelnik Trebinja. Da li je on imao neku ulogu i ako jeste, kakvu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Taj gradonačelnik, to je bivši kamiondžija iz Trebinja, u stvari seoski šarlatan koji je postao velika ličnost u tom periodu. On je organizirao paramilitarne jedinice iz Istočne Hercegovine da napadaju Dubrovnik i činio viceve na račun razaranja Dubrovnika. Njegova uloga je zločinačka uloga, vrlo velika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I najzad, samo ću da vas molim sa da ili ne da odgovorite, jeste li čuli išta o korišćenju zatvorenika puštenih sa odsluženja zatvorske kazne u ovoj kampanji? Dakle, jesu li oni korišćeni kao borci u ovoj kampanji? Jesu li ili nisu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja sam čuo da je to, ali ja to ne mogu tvrditi, jer to nijesam vidio, ali sam čuo tu priču da su korišćeni, čuo sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Od koga ste to čuli i prema izvorima koje ste imali, ko je njih pustio iz zatvora?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Čuo sam od mojih prijatelja, poznanika iz Kotora i Budve i samog Titograda, a ko ih je pustio, to isto tačno ne znam, a lako je zaključiti da ih je pustila uprava zatvora, ako ih je i pustila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Govorili smo o sastanku od 1. oktobra, pa možemo da pređemo na sastanak 4. oktobra i one kasnije. Je li tog datuma došlo do nekog sastanka, dakle 4. oktobar?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, uslijedila je sjednica Vlade i sjednica Parlamenta 4. i 7. oktobra.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećate li se konkretno šta se dogodilo 4., za razliku od onoga šta je usledilo kasnije?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Mi smo počeli inicijativu da 4. oktobra, takođe je bilo i 7., da Parlamenat odobri naše razgovore sa hrvatskom Vladom, odnosno sa hrvatskim Saborom. I o tome se raspravljalo i rasprave su bile teške, jer su bila razna mišljenja, posebno onih koji su htjeli da se maršira dalje, da se nema pregovora sa Hrvatskom, ali Parlamenat je donio odluku da idemo u pregovore sa Hrvatskom, da Crna Gora treba da pregovara sa Hrvatskom i da se prekine ratovanje na Dubrovnik. Tu inicijativu je podržao predsjednik Bulatović i predsjednik Vlade, Đukanović.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li vi dobili izveštaj o situaciji na terenu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne posebno, niko mene nije slao izvještaj, niti smo mi posebno dobijali izvještaje. Toliko se to bila vodila rasprava u medijima, u "Pobjedi", na televiziji, da se tačno znalo dokle su došle naše jedinice, šta drže, a šta ne drže. Vjerovatno je Bulatović dobijao i drugi izvještaj. Ja lično nijesam dobijao izvještaj od generala, ali oni su vjerovatno dobijali, ali nije bilo potrebno dobijati nikakve izvještaje, jer je cijeli narod bio obavještavan dokle su jugoslovenske jedinice zauzele, što drže, koje gradove, a koje ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Dokazni predmet 338, tabulator 4. Nakon sastanka 4. oktobra, a pre onoga 7. oktobra, da li je ovo pismo poslato, original je na ćirilici, molim da ga na trenutak stavimo na grafoskop. Pismo je od Vlade Republike Srbije, potpisao ga je Dragutin Zelenović, a datiran je 5. oktobra. Dokument kaže sledeće: "Na svojoj sednici od 4. oktobra 1991. godine Vlada Republike Srbije upoznala se sa opasnostima kojima je izloženo civilno stanovništvo i grad Dubrovnik koji predstavlja deo istorije srpskog i hrvatskog naroda, kao i veličanstveni spomenik svetske kulturne baštine. Vaša odluka da u gradu od neprocenjive istorijske i kulturne vrednosti smestite vaše paravojne formacije, crne legije i mnogobrojne strane plaćenike i da sa tog prostora započnete oružane napade na naseljena mesta u Hercegovini, Boki Kotorskoj, predstavlja krajnje necivilizovan, nehuman i nedostojan čin. Nadamo se da ste i sami postali toga svesni i da ćete uložiti potreban napor da sprečite te vaše oružane formacije da razore Dubrovnik, kao što su to učinile sa mnogim drugim gradovima. Upućujući vam ovaj poziv da sprečite razaranje Dubrovnika, Vlada Republike Srbije izražava čvrsto uverenje da će svi pripadnici JNA i jedinice TO uložiti maksimalne napore da se sačuva ovaj istorijski grad". U potpisu stoji predsednik Dragutin Zelenović, a dokument je poslat Vladi Republike Hrvatske u Zagrebu, zapravo je adresiran tamo. Bez

velikih detalja nastojte da se ograničite na značaj ovog pisma u to vreme i kažite nam šta on pokazuje, šta se događalo u to vreme?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: 5. oktobar je vrijeme operacija i rata oko Dubrovnika. Ovo je dokumenat krajnjeg cinizma, cinizma visine Gebelsa (Joseph Goebbels), jer kaže da će Teritorijalna odbrana i jugoslovenska armija da brane Dubrovnik, a one su ga napadale. Nema višeg cinizma od toga. A u isto vrijeme daje do znanja da Srbija nije učesnik toga rata. To ratuje tamo Crna Gora i ratuje jugoslovenska armija. Cilj pisma je bio, a to je očito predsjednika Vlade, predsjednika republike Slobodana Miloševića cilj i bio, da se ocрни i Crna Gora i jugoslovenska armija, a one su i činile crni posao. Ali u isto vrijeme ovo pismo pokazuje krajnju, da moram da otvoreno rečem i glupost. Predsjednik Vlade Srbije zna šta treba da učini Teritorijalna odbrana Crne Gore i jugoslovenska armija, iako on ne učestvuje u tome. Dakle, ovo pismo pokazuje ono što se, tih dana sam bio svjedok i čuo mnogo puta ministra Jovanovića, ministra inostranih poslova Srbije koji je tvrdio da Srbija nije u ratu, nego to Crnogorci ratuju i jugoslovenska armija, što je apsolutna laž i što je i veliki cinizam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 7. oktobra održana je vanredna sednica. Šta je tom prilikom raspravljano?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Slično kao i 4. oktobra. Skupština je donijela zaključak da se pregovara sa Hrvatima i u prvom sentencu, u prvoj rečenici je rečeno, koje je vrlo važno, hoću da naglasim ovdje, da Skupština Crne Gore je izjavila da priznaje volju hrvatskoj naroda da postanu, da imaju nezavisnu državu. Ja ovdje moram da naglasim i pored rata i pored muka koje su tada bile, Crna Gora je bila prva koja je priznala hrvatsku nezavisnost pored Slovenije, makar zvanično u to doba, iako je to kontradiktorno sa svime što se dešavalo, ali to je bio fakat, jer taj dokumenat postoji i imate ga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Da li je nešto drugo pokrenuto na tom sastanku o čemu nije pre bilo reči, ako možete da se setite?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste. Tada je donesena u kontekstu toga što sam rekao da Crna Gora priznaje, prihvaća nezavisnost Hrvatske, što je bilo suprotno politici Slobodana Miloševića, što dokazuje da su crnogorski rukovodioci ipak htjeli da se izvuku iz njegovih kandži, to je bilo o tome da smo mi započeli razgovor sa Hrvatskom. O tome detaljno piše doktor Kačić u svojoj najnovijoj knjizi koja je objavljena na engleskom i na hrvatskom jeziku.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, molim vas da krenete dalje i zadržimo se na onome šta je svjedok sam znao u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ćemo da pogledamo sledeće dokumente koji se odnose na Prevlaku. Možda bi sada bilo dobro da pogledamo mapu, broj 336, evo ovaj tu mali deo. Kao što sam rekao, sledeći dokumenti odnose se na Prevlaku. Je li i o ovome bilo reči na sastanku od 7. oktobra?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa da, upravo je to. Mi smo Prevlaku uzeli kao, eto, povod da razgovaramo sa Hrvatima da bi se postigao nekakav mir, koliko mi možemo, jer ne može se protiv sile armije. Armija drži sve, ali Prevlaka je bila uzeta kao povod da razgovaramo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Tehničare ću da zamolim da fokusiraju kameru na donji desni ugao. Tako, hvala. Odlično. Ovde na karti vidimo, gospodine Samardžiću, zelenom bojom Prevlaku, a crnom granicom između Hrvatske i Crne Gore. Prema istoku vidimo jedan kanal, odnosno tesnac za koji kažete da je bio dovoljno širok da kroz njega prođu brodovi i da uđu i ostanu u crnogorskim vodama. Međutim, svim tim područjem dominira ovo poluostrvo koji, zapravo i zatvara, odnosno otvara, zavisno kako gledate, ovaj zaliv. Vrlo kratko ću da vas molim, kakav je bio predlog koji ste vi izneli u ime Crne Gore Hrvatskoj, u vezi sa tom granicom? Zaista vas molim samo rečenicu ili dve, sudije, naime, to nisu još do sada videli, nisu imali prilike da se susretnu s tim i pomoći će im. Molim vas, vrlo konkretan, jasan i kratak odgovor. Dakle, kakav je bio vaš predlog?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Naš prijedlog je bio da se ispravi granica i da Prevlaka pripadne Crnoj Gori, ali prijedlog u prijateljskom dogovoru sa Hrvatskom i prihvatanjem Hrvatske, a ne sa ratom i da na toj osnovi razgovaramo sa Prevlakom. To piše u dokumentu koji smo poslali hrvatskom Saboru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, učinak bi bio taj da bi se promenila granica od ove koje vidimo u jednu liniju koja bi išla južno, odnosno jugozapadno, je li tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, da cijeli ulaz u Boku Kotorsku bude crnogorski, a ne da bude podjeljen sa Hrvatskom. To je bio naš predlog, ali na prijateljskoj osnovi sa Hrvatskom, to im i pišemo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo dokazni predmet 338, tabulator 5 koji sadrži niz dokumenata. Neću da tražim da svi budu stavljeni na grafoskop,

jer će za to da nam treba previše vremena. Dakle, nećemo originale da stavljamo na grafoskop pre engleskih, već ćemo odmah da pređemo na prevode. Dakle, molim engleske verzije dokumenata na grafoskopu. Ovo, kao što vidite, dolazi od Skupštine Republike Crne Gore 12. oktobra, a upućeno je predsedniku Sabora Republike Hrvatske. Dokument je potpisao doktor Vukčević, predsednik crnogorske Skupštine, a dokument glasi: "Gospodine predsedniče, u prilogu vam dostavljamo inicijativu za sporazumno određivanje morske i kopnene granice između Republike Crne Gore i Republike Hrvatske sa obrazloženjem koje je donela Skupština Crne Gore, na zasjedanju 7. oktobra ove godine, kao i zaključke Skupštine". Vidimo dalje da se dokument dostavlja lordu Karingtonu i Hansu Van Den Bruku (Hans van den Broek). Sledeći dokument, molim vas. Ima nekoliko stranica. Vidimo da je to upravo ta inicijativa. "Titograd, odnosno Podgorica 8. oktobra 1991". naslov je inicijative u paragrafu 1, u trećem redu čitamo sledeće, "konstatovala je, budući da, uvažavajući rešenost Republike Hrvatske da postane suverena i nezavisna država, Skupština Republike Crne Gore konstatovala je da je takva odluka, pored otvaranja niza državno-pravnih pitanja, menja i status dosadašnjih granica između Republike Crne Gore i Republike Hrvatske". Zatim u sledećem paragrafu: "Postojeća granica u predelu poluostrva Prevlaka otežava pravilno i racionalno razgraničenje u obalnom moru i epikontinentalnom pojasu i zato verujemo da su potrebne manje korekcije". Petu stranicu, molim vas. Treći paragraf: "Crna Gora nema nikakvog interesa da se na graničnom području sa Republikom Hrvatskom nastavljaju sukobi, razaranja i gubici ljudskih života. Vekovima, bez obzira na politička uverenja, građani sa tih područja su živeli u miru i međusobnom uvažavanju. Zato je to bila i zona turizma poznata u svetu po lepotama vašeg Dubrovnika i naše Boke Kotorske". I zatim dalje, "u iskrenom nastojanju da što pre opet dođe do takvih odnosa, obraćamo se Saboru Hrvatske da dijalogom i pregovorima razrešimo sva sporna pitanja, uključujući pomenuto pitanje morske i kopnene granice. Ukoliko Sabor prihvati ovu inicijativu, dalje kontakte treba ostvarivati preko gospodina Nikole Samardžića, poslanika našeg Parlamenta i ministra inostranih poslova Crne Gore". Sledeći dokument, molim vas. Navodi se istorijat inicijative. Drugi paragraf: "Skupština Crne Gore konstatuje da nije u ratu sa Republikom Hrvatskom, niti ima pretenzije prema njenim teritorijama. Rezervisti Crne Gore u regionu Dubrovnika i Hercegovine pripadnici su JNA koja je jedino nadležna za njihovo angažovanje i raspoređivanje. Zato se ne može prihvatiti stav Sabora da je Crna Gora izvršila agresiju na Hrvatsku. Naprotiv, Crna Gora se zalagala i zalaže za mir, prijateljske i dobrosusedske

odnose sa Hrvatskom". Zatim sledi komentar o turizmu i pomorstvu, te bokokotorskom zalivu i njegovoj dužini koja čini 30 posto obale Crne Gore i objašnjava se zašto bi nova granica bila dobra. Sledeći dokument. Ponovo od Crne Gore Hrvatskoj: "Ne može da se porekne činjenica da ova i slične okolnosti otežavaju ratnu psihozu kod dobrog dela crnogorskog stanovništva. Oni osećaju da bi Crna Gora bila oštećena ako Prevlaka pripada drugoj državi i na njoj bude baza strane armije". I dalje se navodi da "Crna Gora nema nikakvih teritorijalnih pretenzija prema Hrvatskoj, već ima želju da se dođe do pregovora i uspostavljanja trajnog mira". Da li je problem bio u tome da bi se Prevlaka koristila jednostavno samo kao vojna baza?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ove dokumente koje ste sad pročitali ja sam lično pisao i odobrio ih je predsednik Bulatović i predsednik Vlade, Đukanović. To je bio cilj, da uspostavimo pregovore sa Hrvatima i da zaustavimo ratovanje je bilo mnogo važnije nego Prevlaka, a sve što je napisano ovdje je istina, a da je, na žalost, bilo u kontradikciji sa stvarnim stanjem, jer u Dubrovniku se ratovalo i spremalo se da se maršira dalje prema Karlobagu. Ali ovo su dokumenti i ovo se stvarno desilo i Hrvati su ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Samardžiću, pogledaćemo i ostatak dokumenata iz ovog dokaznog predmeta. Hteo bih da čujemo neke detalje. Da li je Prevlaka korišćena isključivo kao vojna baza? Odgovorite samo sa da ili ne.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, vojna baza je tada bila, ništa drugo. Ona je samo u toku Drugog svjetskog rata bila zatvor antifašista, u toku Drugog svjetskog rata. Inače i prije za vrijeme Kraljevine Jugoslavije, za vrijeme Titove Jugoslavije to je bila vojna baza.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći deo ovog dokaznog predmeta, molim. Časni Sude, ovo je jedini dokument koji se sastoji od više strana. Sada smo u Titogradu, 8. oktobar, u Skupštini Crne Gore u kojoj se raspravlja o zaključcima sa sednice od 7. oktobra: "Skupština obavezuje delegaciju Republike Crne Gore da nastavi sa daljim radom u smeru principijelnog opredeljenja Republike Crne Gore da svi sporovi u Jugoslaviji mogu i moraju da budu rešeni putem političkih pregovora. Delegacija Republike Crne Gore je obavezna da insistira na stavu da pitanje dogovora o budućim odnosima unutar Jugoslavije mora da bude rešeno na način koji će da garantuje i zaštiti puna i jednaka prava svih građana, republika i naroda". Zatim paragraf 3: "Skupština obavezuje delegaciju da bude otvorena za svaku inicijativu

koja može da vodi pravednom i principijelnom rešenju krize." Možda bi ovde najbolje bilo da pogledate paragraf 5, gde se dalje govori, gde su date preporuke o principijelnom rešenju pitanja granica, a zatim sledi: "Skupština Republike Crne Gore prihvata u načelu osnovne principe dogovora o budućim odnosima unutar Jugoslavije, kao i proizašle zaključke Odbora za ustavna pitanja republičke Skupštine. Skupština Republike Crne Gore smatra ove osnovne principe inicijativom i dobrom osnovom za pronalaženje optimalnog rešenja za pitanje dogovora o budućim odnosima". Možda biste mogli da pogledate nekoliko poslednjih stranica teksta, a tada možemo da se vratimo na vaše dokaze o tom pitanju. Takođe imamo i dokument ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemam ni ja taj dokument, a do sad su bili ovim redom, za divno čudo za razliku od juče, ali ni ja nemam taj dokument, po ovome šta sam ja dobio.

SUDIJA MEJ: Evo dobićete dokument. Gospodine Najs, možda bi optuženi mogao da dobije primerak?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa da, ako mu samo nedostaje ovaj dokument od 15. oktobra. Odgovor je poslat 15. oktobra i odgovor je poslat predsedniku Skupštine Crne Gore. Pročitaću samo drugi paragraf "Atmosfera dijaloga i razgovora bi bila daleko bolja da je to poteklo od vas pre agresije Crne Gore na Republiku Hrvatsku. Zaključcima od 8. oktobra Sabora nije Crna Gora imenovana kao agresor, već Republika Srbija, odnosno takozvana JNA, odnosno ono šta je ostalo od JNA. Ono šta Vi tvrdite u paragrafu broj 3 vaše inicijative, odnosno da vi ne želite dalje konflikte, uništavanja i gubljenje ljudskih života u graničnim područjima prema Republici Hrvatskoj, podiže izvesno uverenje i nadu da mir i dobrosusedski odnosi ..."

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Niti ja nemam taj dokument.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni sude, mislim da ovaj dokument ne postoji na BHS-u, te bih molio da nastavim sa čitanjem na engleskom, a ja ću da se raspitam za prevod ovog dokumenta što je pre moguće. Gospodine Samardžiću, da li možete da pratite na engleskom?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, mogu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, ova ista strana, pri dnu te strane prelazimo na zadnji paragraf, dakle “prihvatamo vaš predlog da se uspostave direktni kontakti i pozivamo osobu koju ste odredili, gospodina Nikolu Samardžića, da poseti Zagreb što je pre moguće, bez daljeg odlaganja”. Gospodine Samardžiću, vezano za ove dokumente, koliko ste vi mogli da procenite da li je pristup Crne Gore vezano za pregovore o pograničnoj zoni, da li je to bio iskren pristup, da li ste vi bili iskreni u tome?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja sam bio apsolutno iskren. Svim silama sam se borio i volio da se prihvate pregovori, da počnu pregovori i da preko tih pregovora na neki način se prekine vatra i agresija na Dubrovnik. Vjerujem da je i Momir Bulatović, vidjevši kuda vodi politika Slobodana Miloševića, iako je morao da je slijedi, vjerujem da je i on isto tako iskreno podržavao to, jer smo o tome često razgovarali. Ovo što sam ja pisao sa crnogorske strane on je odobravao i zajedno smo dobili odgovor od gospodina Domljana, predsednika Sabora Hrvatske i znam da se veselio da je pozitivno odgovorio i bili su odredili da ja idem u Zagreb kao što je dogovoreno. Međutim, u zadnji momenat je to spriječeno. Ja pretpostavljam da je to spriječeno iz Beograda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je postojao bilo koji razlog da se spreči vaša poseta?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Zvanično je bilo rečeno, tobož zvanično da, eto, ne mogu da putujem u Zagreb, jer se mora putovati u Hag. Ovo je pisano, koliko vidim, 15., a došao je brzo, 17., dva dana, kada smo dobili prijedlog lorda Karingtona i onda sam išao u Hag, mjesto u Zagreb. Međutim, bilo je tu i priče “nemoj ići u Zagreb, tamo ćete uhapsit’, ubiti i tako dalje”. Na to ja nisam vodio računa. Želio sam da pođem u Zagreb, jer ovo sve što je dogovarano, dogovarano je i usmeno sa doktorom Kačićem sa kojim sam ja bio na stalnoj vezi. Upravo nije nizašta drugo nego da nađemo nekakav način da dođe mir.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređem na narednih nekoliko dana u oktobru mesecu te iste godine, zamolio bih vas da nam kažete malo više o nekim stvarima vezanim za dubrovačku kampanju. Da li je u to doba bilo govora o Dubrovačkoj Republici i ako je bilo govora o tome, da li je to bilo ozbiljno?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dabome da je bilo govora o

Dubrovačkoj Republici. Stvorena je velika kampanja da se Dubrovnik tobož oslobodi i postane nezavisna, nekakva Dubrovačka republika u sastavu Velike Srbije i rad na tome je počeo. To su radili vojni krugovi, vojnici, verovatno KOS, a učesnica toga nije bila crnogorska Vlada nego Narodna stranka, pročetnička organizacija koja je stvorena tih dana. Oni su bili apsolutno sa vojskom angažovani da stvore Dubrovačku Republiku i onda su držali sastanke u Cavtatu, to se na televiziji vidjelo, pisali u svojim novinama, kod mene su dolazili pojedini ljudi da me pitaju može li ta Dubrovačka Republika da se stvori, svako neko iz svojih različitih interesa i bilo je, kažem, diskusije, odnosno priče o Dubrovačkoj Republici tih dana baš dosta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi o tome ikada razgovarali sa Jokićem ili sa Strugarom?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja Jokića poznajem zato što je on u mornarici ratnoj, pa je često dolazio kad je bio komandant zone Boke Ratne mornarice kod mene u kancelariju, ne često, nego dolazio i poznavali smo se po toj osnovi, a Strugara nijesam poznavao. Njega sam vidio samo na sjednici 1. oktobra, ali ovo što sad hoću da kažem, desilo se sledeće. Za vrijeme tih ratnih operacija, datuma tačnoga ne znam, biće kraj oktobra ili početak novembra, kada u Dubrovniku nije išlo za jugoslovensku armiju dobro, došla su tri Engleza, tri službenika Evropske zajednice (European Community), bili su, vidio sam građani Ujedinjenog Kraljevstva (United Kingdom) koji su tražili od mene da ih povežem sa generalom Strugarom i admiralom Jokićem, tačno po imenu. Oni su došli, neko ih je iz Vlade poslao meni, iako ja nisam znao tada ni da je Strugar, ni da je Jokić. Uspio sam da pronađem Jokića i Strugara preko Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i razgovarao sam sa Jokićem i rekao mu da ga ova gospoda traže radi pregovora, radi uspostavljanja mira. Oni su to prihvatili, to je bilo, a odmah su iza toga počeli da me pitaju je li moguće da se organizuje Dubrovačka Republika. Oni su me pitali, pitao me je Jokić, a pitao me je i Strugar da ja, da im ja to objasnim i to je bilo preko telefona. I to, oni su bili na frontu, a ja sam bio u kancelariji u Titogradu. Ja sam im kazao "zaboravite to potpuno, to je nemoguće, to je loša stvar, to ne valja ništa i ako išta želite svojoj armiji i svojoj zemlji, treba to da zaboravite apsolutno, potpuno. To je šovinistička ideja koja će najviše da šteti srpskome narodu". Oni nijesu komentarisali, ali ja sam im to tako kazao, a oni su, potvrđujem ovdje, tada se interesovali sa fronta da li može da se postavi Dubrovačka Republika, jer su počeli očitno da sumnjaju, jer su vidjeli da narod oko Dubrovnika neće ni da čuje za to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi tada saznali za bilo šta što bi ukazivalo na to da građani Dubrovnik žele da se odvoje, izdvoje iz Hrvatske?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nema govora o tome. Ni jedan Dubrovčanin pravi u to doba nikada, makar ove generacije nijesu pokazivale bilo kakvu namjeru ili želju da se izdvoje iz Hrvatske. To je obična laž, propaganda. Dubrovačka Republika je prestala da postoji 1797. godine.

SUDIJA MEJ: Hvala Vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ćemo da pređemo na Karingtonov plan (Carrington Plan), na ulogu Jovića, Kostića, Bulatovića, na vašu ulogu i na ulogu optuženog u vezi sa tim planom. I takođe ćemo da govorimo i o posetama Hagu. Gospodine Samardžiću, mislim da bi bilo dobro ukoliko biste ukratko rezimirali te događaje, uključujući i rezime vašeg govora. Mi ćemo da vidimo to ovde u dokaznom predmetu. Ukoliko budete iznosili bilo previše detalja ili premalo detalja, na žalost moraću da intervenišem i da vas prekidam. Nadam se da mi nećete to zameriti. Dakle, već smo čuli za planiranu posetu u oktobru mesecu, kako je ta poseta bila otkazana. Podsetite Pretresno veće o čemu, iz čega se sastojao plan lorda Karingtona i kakve veze je to imalo, odnosno koje je bilo učešće Crne Gore u tom planu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Poslije više pregovora o uspostavljanju mira, očito je došlo do potpunog saznanja u međunarodnoj i Evropskoj zajednici da se ratujuće strane u Jugoslaviji ne mogu sporazumijeti i lord Karington koji je bio predsjedavajući konferencije mira za Jugoslaviju 17. oktobra dostavio je svim republikama, dakle predsjednicima svih republika, šest od njih, plan kako da se riješi kriza u Jugoslaviji i kako da se uspostavi mir. Ukratko plan je sadržao da republike, federalne republike Jugoslavije postaju samostalne države i članice Ujedinjenih nacija, da one mogu da se udružuju u asocijaciju nezavisnih država, a koje žele više da budu udružene, mogu to između sebe da se udružuju. Uspostavlja se specijalni status za nacionalne manjine u kojem je u aneksu jasno rečeno da se to odnosi na srpsku manjinu u Hrvatskoj. Srpskoj manjini u Hrvatskoj, dakle stanovnicima već postojeće srpske republike, Srpske Krajine odnosno SAO kako su je tada nazivali, samoupravne autonomne oblasti, data su praktično prava kao skoro, kao nezavisne države. Imali su svoje sudstvo, svoju policiju, svoju privredu, svoje školstvo, svoje poreze. Praktično sve sem vojsku, a ni hrvatska vojska po tom planu nije trebala da bude u toj teritoriji srpske autonomije u Hrvatskoj, nego

međunarodne zajednice. To je bio plan Karingtona. On je donet kod nas u 18.00 17. oktobra i predsjednik Bulatović je odmah dao da se umnoži i da se sazove Parlamenat Crne Gore. Jedini od šest republika Parlamenat Crne Gore je raspravljao o tom planu, prenošeno uživo na televiziji, gledala nas je cijela Srbija, a možda i Bosna i Makedonija. Tada smo tražili, Parlamenat je tražio da se odluči da li da prihvati lorda Karingtona plan ili ne. Ovo što ste spomenuli, moje izlaganje to veče je bilo apsolutno potpuno da se mora prihvatiti plan lorda Karingtona i naglasio sam sledeće "ako ne prihvatimo plan lorda Karingtona, mi vodimo srpski narod u Hrvatskoj u najveću moguću nesreću i beznađe". Isto tako sam naglasio da ako mi ne prihvatimo plan lorda Karingtona, onda ćemo izazvati sankcije Ujedinjenih nacija i čak sanitarni kordon. Sve se to desilo. Naglasio sam da mi ovaj rat ne možemo da dobijemo, jer moral naše vojske i naših ljudi po tom ratu, jer je to nepravedan rat, je vrlo nizak i takav rat se ne može dobiti. Naglasio sam isto da kad Britanija (Great Britain) ratuje, onda sin engleske kraljice ide u prve redove, a naši sitni funkcioneri, predsjednici mjesnih zajednica drže svoje sinove ili ih vode u inostranstvo ili ih zaklanjaju, a sirotinja ide da ratuje. Sve sam to naglasio i tu veče su skoro trebali da me tuku. Dobio sam naziv izdajnika, gledaoci su bili prodrli u Skupštinu, neki ultranacionalisti i stvarno su htjeli da me tuku. Mi smo u Crnoj Gori jedini, kažem, tada vodili debatu od 19.00, do 7.00. U 7.15 smo polećeli sa specijalnim avionom ...

SUDIJA MEJ: Moramo ovo da privedemo kraju. Gospodine Samardžiću, vi se nalazite ovde na Sudu i morate da odgovarate na pitanja.

TUŽILAC NAJS: Pa možda bi bilo bolje da pustimo svedoka da iznese svoje rezime. To će ipak da bude brže nego da ja postavljam pitanja stalno. Mislim da bismo sada mogli da predočimo rezime njegovog govora, to nosi oznaku 6. Možda je ovo zgodan trenutak da prekinemo sa radom, naravno, ja mogu da nastavim.

SUDIJA MEJ: Nastavićemo do 16.15, ako to ne predstavlja problem za prevodioce.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, dokazni predmet 338, tabulator 6. Dakle, to je pismo od 16. oktobra, pismo doktora Vukčevića. Molim da se original da svedoku. Naravno, imamo dokument na engleskom: "Gospodine

predsedniče, potvrđujemo prijem vašeg pisma. Naš uticaj na JNA prilično je ograničen. Pokušavamo sve šta možemo da uradimo u području Dubrovnika, da pomognemo smirivanju postojećeg stanja i početku makar postepenog povlačenja jedinica JNA. Naše zalaganje kod armije bilo bi daleko plodotvornije ukoliko bi prestala pojedinačna akcija prema njenim pripadnicima. Svaka pojedinačna pogibija ili ranjavanje vojnika JNA otežava naše zalaganje kod armije i naše napore za smanjivanje ratne psihoze u republici. Verujemo da su prvi rezultati naših napora već vidni, jer su predstavnici armije sa dubrovačkim vlastima dogovorili da se popravi uređaj za snabdevanje vodom i uključi struja. Ulazak jedinica JNA u Cavtat i Zvekovicu shvatili smo kao dogovor između JNA i predstavnika dubrovačke opštine, uz posredovanje međunarodnih posmatrača. Učinićemo sve šta možemo da stanovnicima dubrovačke regije pomognemo i ublažimo posledice ratnih dejstava. Sutra, 17. oktobra, zaseda Skupština Crne Gore, a prekosutra, 18. oktobra, održava se mirovna konferencija na kojoj će delegacije predvoditi predsednici republika. Nikola Samardžić, poslanik našeg Parlamenta i ministar inostranih poslova ne može zbog ovih obaveza sutra i prekosutra da dođe u Zagreb". Da li se u ovom pismu iznose razlozi zbog kojih vi niste mogli da prisustvujete, da odete u Hrvatsku, odnosno da li su to razlozi koji su vama bili predočeni?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, meni su bili predočeni ti razlozi, jer treba ići u Hag i ono tako izgleda, ali očito je da je bilo spriječeno da ja idem u Zagreb iz drugih izvora, ali je konferencija i sada bila svakako važnija u tom momentu da pratim predsednika Bulatovića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pogledajmo sledeći dokument. To je zabeleška koju ste vi sačinili i to zabeleška na engleskom, izgleda kao da je faks ili slično. Dakle, rezime, kratka verzija vašeg govora. Vi ste se već na to osvrnuli: mi nismo izdajnici, lord Karington nije uništio Jugoslaviju, to rade vođe, ne možemo da pobedimo u ovom ratu, moral je nizak, tu se takođe spominju sinovi koji su po plažama, zatim britanska kraljevska porodica, pregovori i tako dalje. Jedino šta me interesuje, gospodine Samardžiću, kada ste vi načinili ovaj rezime vašeg govora, nedavno ili tada u to vreme?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: U to vrijeme, to je dio teksta koji sam ja pisao povodom blokade brodova "Jugookeanije" koji su zbog sankcija bili zaustavljeni, sedam od njih u lukama Sjedinjenih Američkih Država (United States of America) i tada sam pripremao materijal, to sam napravio ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala, hvala, to je sve šta mi treba. Pitanje je, naime, bilo kada ste sastavili ovaj dokument, a sad bih da nastavimo sa Karingtonovim planom. Dakle, nakon razgovora vi ste svi trebali da dođete ovde u Hag. Kako ste putovali, očigledno avionom, ali s kim ste putovali?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Sa redsjednikom Bulatovićem i obezbjeđenjem koje je tada išlo, sa malim avionom smo putovali, direktno iz Titograda u Hag.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li Bulatović išta rekao o pregovorima na kojima je trebao da učestvuje?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, mi smo išli u Hag da kažemo da ili ne, tako je postavljeno pitanje sa planom lorda Karingtona i zato smo držali cijelu noć sjednicu Parlamenta. On se još kolebao u avionu, ali ipak je bio srcem sigurno, iskreno je tada govorio da je plan lorda Karingtona jedini izlaz iz ove situacije, ali imao je strah od predsjednika Miloševića šta će on, a nije ni sam znao tada kako će postupiti predsjednik Milošević.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na samom tom sastanku jesu li ljudi redom dobijali priliku da kažu svoje mišljenje o *meritum-u*, odnosno značaju plana i ako jeste, kojim redom su ljudi govorili?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Običaj je bio i uspostavljeno je da predstavnici republika iznose svoje stavove po abecednom redu. To znači da je trebala prvo da govori Bosna, a Srbija, po engleskom tekstu, pretposljednja jedino ispred Slovenije i to je u plenarnoj sjednici tako. Međutim, dozvolite mi da rečem još i ovo. Kad smo došli u Hag, lord Karington, sreli smo se s njim, bio je zabrinut da li će Hrvatska prihvatiti taj plan. On nije sumnjao da ga Srbija neće prihvatiti, nego je bio, imao je veliku bojazan i bojavao se da predsjednik Tuđman to odbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kada je došlo vreme da se govori, ko je prvi uzeo reč?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Uzeo je riječ predsjednik Milošević.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je bio njegov stav prema planu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Njegov je bio stav oština odbijanja, oštro odbija plan i iznio da se ne slaže sa time i kazao, otprilike, sledeće: Hrvati imaju pravo da osnuju svoju državu, ali ako oni imaju pravo, imaju i

Srbi u Hrvatskoj da idu u svoju državu, Srbiju ili Jugoslaviju i prema tome on se zato ne slaže sa planom Karingtona da Srbi ostanu u Hrvatskoj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na koji način je optuženi izrazio svoj stav?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa to su dokumenti koji postoje, o kojima postoje zapisi. Ja ne razumem zašto bi ovde svedok prepričavao ono šta sam ja rekao, kad to ima zapisano na međunarodnoj konferenciji, od reči do reči. U čemu je njegova interpretacija, nisam ja s njim privatno razgovarao, nego sam govorio na međunarodnom skupu.

SUDIJA MEJ: On svedoči, on daje svoj iskaz o tome. Ukoliko je njegov iskaz pogrešan, vi to možete da osporite i suočite ga sa zapisnikom sa sastanka, ako on postoji, kad za to dođe vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Može da se vidi zapisnik.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Samardžiću, molim vas da odgovorite na ovo pitanje, dakle na koji je način optuženi izrazio svoje stajalište kad je uzeo reč?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Mislim da sam odgovorio. On je uglavnom rekao da Hrvatska ima pravo da osnuje svoju nezavisnu državu, ali da Srbi u Hrvatskoj isto tako jednako imaju pravo da žive u svojoj državi i da oni zato ne mogu prihvatiti plan lorda Karingtona. I on je oštro odbio plan lorda Karingtona. I ja se slažem sa predsjednikom ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, u redu. Sada dolazimo na glasanje, odnosno kako su drugi glasali, a zanima me Bulatović i šta se zatim dogodilo? Ispričajte nam.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Poslije govora predsjednika Miloševića, govorili su svi redom, onako po abecednom redu i slagali se, odnosno prihvaćali plan lorda Karingtona u potpunosti, posebno su zadovoljni bili u

Hrvatskoj, jer njima nije bilo sada potrebno da odbijaju plan, kada je već predsjednik Milošević odbio. Crna Gora, predsjednik Bulatović je prihvatio plan. To je razdražilo predsjednika Miloševića, digao se sa stolice i redom iza nas došao je i zaprijetio nam "daću ja vama nezavisnu i suverenu Crnu Goru". "Daću ja vama" je teško prevesti na engleski da bi se dobilo pravo značenje. To je bila teška prijetnja, iako smo bili zvanično jednaki sa srpskom delegacijom na tom zasjedanju, ali on se digao jedno 20, 30 metara je imao da ide, jer između nas je bila makedonska delegacija, da nam zaprijeti zbog toga što smo prekinuli disciplinu njegovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na kraju su svi osim optuženog glasali za plan, zar ne?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Tačno je, glasanje je bilo da se kaže nešto o planu i da se digne ruka. Nije se tamo ništa potpisivalo, što je pisala štampa, dizanje ruke je bilo dovoljno. Svi su digli ruku, jedino u svom govoru je predsjednik Milošević odbio plan lorda Karingtona. I smatram da treba da dodam i ovo, sa time je produžio rat, nastavio rat umjesto mira kojega je nudila Evropska zajednica i doveo srpski narod i ostale narode u Jugoslaviji do velike i ogromne nesreće.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Vraćate se, dakle, u Crnu Goru sa gospodinom Bulatovićem. Da li je on u dogledno vreme promenio svoj stav?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Promenio je stav odmah kad smo se vratili u Crnu Goru, ali mi dozvolite da kažem da mi smo poslije sastanka imali razgovor sa predsjednikom Tuđmanom, poslije plenarnog sastanka u Hagu, takođe u Hagu sa predsjednikom Tuđmanom i ja bih želio da i o tome se kaže par riječi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da će da bude dovoljno da nam kažete samo šta je bio predmet diskusije.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Uspostavljanje mira između Crne Gore i Hrvatske, da ne bude rata i pitanje Prevlake, ono što je bilo govora da ja treba da idem u Zagreb, sada smo raspravljali sa predsjednikom Tuđmanom, jer smo se tako bili pokušali da to organizujemo. Kačić, ja i predsjednik Tuđman i predsjednik Bulatović su prihvatili da prije leta njih u Zagreb, a mi u Titograd, da se razgovara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li sastanak bio plodotvoran? Da li su ljudi bili skloni kompromisu, pogotovo predsjednik Tuđman ili ne, odnosno kompromisu sa predsjednikom Tuđmanom, izvinite?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, potpuno su bili u dogovoru predsjednik Bulatović i predsjednik Tuđman da ne treba da se ratuje, da se pitanje Prevlake može riješiti i Tuđman je otprilike ovako kazao "kad ne bi bilo rata, ne bi bio problem ni Prevlake". On je tačno ovako kazao "kad bi bio odnos Crne Gore i Hrvatske kao u vrijeme Njegoša i Bana Jelačića, ne bi bilo ni govora o Prevlaci, ali sada kada ratujem, ja nemam pravo da vam predam Prevlaku, ali ćemo razgovarati i o tome može da donese odluku Sabor". To je rekao predsjednik Tuđman. O tome piše i doktor Kačić u svojoj knjizi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Mislim da imamo dovoljno vremena još do kraja današnje rasprave da vidimo kako je došlo do toga, kako je predsjednik Bulatović promenio svoj stav po povratku u Crnu Goru. Recite znate li kako je došlo do toga da je on promenio mišljenje? Je li vam on to rekao, je li vam to neko drugi rekao, jeste li o tome s njim raspravljali? Recite kako je to bilo.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa odmah drugi dan kad smo došli u Titograd, u Titograd su došli Kostić i Jović da disciplinuju Crnu Goru. Očito ih je poslao predsjednik Milošević. I Bulatoviću je rečeno da mora da promjeni mišljenje. Ja nisam prisustvovao tom sastanku, tamo je prisustvovao vrh Crne Gore, njih nekoliko, ne baš mnogo, u kojem je Bulatović bio primoran, baš primoran da digne ruku i da kaže da je pogriješio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li u Podgorici, odnosno Titogradu videli Kostića i Jovića?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, ja ih lično nijesam vidio, ali mi je rečeno da su tu, znao sam da se tu zasjeda u istom zdanju i vidio sam po policiji koja je pojačala sigurnost oko kuće i svega, da je tu sada neka izvanredna situacija, baš kao da je rat počeo u Titogradu, toliko je policajaca bilo u to vrijeme na ulicama Titograda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako ste vi saznali da su ga oni nagovorili da promeni mišljenje? Je li vam to neko rekao i ako jeste, ko?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, on mi je lično rekao, lično predsjednik Bulatović.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li vam on rekao kakve su zahteve, odnosno uslove pred njega izneli ova dvojica?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da odbaci plan lorda Karingtona i da se prihvati nova inicijativa, ona je bila tih dana poznata pod imenom "Beogradska inicijativa" u kojoj bi otprilike trebalo da budu, da se organizuje nova država, federalna, u sastavu Srbija i Crna Gora. I počelo se raspravljati o Beogradskoj inicijativi i pet dana kasnije, 23. oktobra razgovaralo se u Parlamentu o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Doći ćemo na to verovatno sutra. Je li gospodin Bulatović rekao što će da se dogodi ako on odbije da promeni svoj stav u vezi s Karingtonovim planom?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: On mi je kazao "Jović je bio kategoričan, mi dovodimo druge ljude, ako ti nećeš da promjeniš mišljenje", a u toj situaciji dovoditi nove ljude znači izgubiti i život vrlo lako, a da ne bude potpuno siguran, ali dovesti nove ljude, Jović je tačno kazao tako, tako mi je Bulatović prenio.

SUDIJA MEJ: U redu je, za danas ćemo da prekinemo raspravu. Gospodine Najs, koliko vam je ostalo otprilike?

TUŽILAC NAJS: Pola sata, možda i 45 minuta.

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, molim vas da dođete ponovo u sudnicu sutra u 9.30 kako bismo nastavili s vašim svedočenjem.